

Innst. 360 L

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 107 L (2009–2010)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om

A) Lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse og

B) Endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning

av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover

**(oppfølging av avtale om tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor i
tariffoppgjøret 2009)**

Innst. 360 L

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 107 L (2009–2010)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om A) Lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse og B) Endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009)

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Proposisjonens hovedinnhold og status for arbeidet med tilpasning av offentlig tjenstepensjon mv.

1.1.1 Innledning

Det legges i proposisjonen frem forslag til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse samt forslag til endringer i:

- lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse,
- lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.,
- lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser,
- lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere.

Det foreslås også endringer i:

- lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner
- lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner
- lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskade-trygd

- lov 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og i enkelte andre lover.

De foreslåtte endringer er resultat av avtalen om videreføring av dagens regler for tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret i 2009. Forslagene gjelder fullt ut for årskull til og med 1953-kullet. Disse årskullene får folketrygdens alderspensjon i sin helhet opptjent og beregnet etter dagens regler, men med fleksibelt uttak, levealdersjustering og ny regulering fra 2011. Noen av forslagene er imidlertid ikke avgrenset til disse årskullene, for eksempel forslaget til ny regulering av pensjon under utbetaling.

Det vises til kapittel 13 og 14 i proposisjonen hvor merknader til de enkelte bestemmelsene i forslag til:

- lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse
- lov om endringer i lov om Statens Pensjonskasse
- lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser
- enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009) er nærmere redegjort for. Dette er ikke gjengitt i innstillingen.

1.1.2 Videre arbeid med tilpasning av offentlig tjenstepensjon mv.

Forslaget gjelder fullt ut årskull til og med 1953-kullet som får folketrygdens alderspensjon i sin helhet opptjent og beregnet etter dagens regler, men med fleksibelt uttak, levealdersjustering og ny regulering fra 2011.

Årskullene fra og med 1954-kullet til og med 1958-kullet omfattes av nye opptjeningsregler i fol-

ketrygden og av den individuelle garantien fra tariffoppgjøret i 2009.

Årskullene fra og med 1959-kullet omfattes av nye opptjeningsregler i folketrygden, men ikke av den individuelle garantien.

Forslag om tilpasning i reglene for tjenestepensjon og samordning for årskullene fra og med 1954-kullet vil bli fremmet. For de første årskullene fra 1959-kullet som ikke omfattes av den individuelle garantien vil det bli foretatt en særskilt vurdering av behovet for eventuelle justeringer ut over det som følger av avtalen fra tariffoppgjøret i 2009.

Det gjelder i dag særskilte pensjonsordninger for blant annet stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Stortinget vedtok i 2009 at det skal innføres en ny pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Det er også vedtatt at høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor skal ha offentlig tjenestepensjon etter lov om Statens Pensjonskasse, hvis de velges eller utnevnes etter 1. januar 2011. Nødvendige lovforslag vil bli fremmet.

1.2 Bakgrunnen for lovforslagene

Arbeidet med pensjonsreformen, som omfatter alle deler av pensjonssystemet, har pågått siden 2001 da Pensjonskommissjonen ble nedsatt. Bakgrunnen for reformen er at pensjonssystemet i fremtiden vil bli stilt overfor store utfordringer, som blant annet skyldes en markert aldring i befolkningen samt at gjennomsnittlige pensjoner vil øke.

Stortinget inngikk brede forlik om pensjonsreformen gjennom vedtak i 2005 og 2007. På grunnlag av stortingsforlikene og en bred høring behandlet Stortinget våren 2009 Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon), jf. Innst. O. nr. 67 (2008–2009).

Endringene omfatter:

- fleksibelt uttak av alderspensjon i alderen 62 til 75 år
- levealdersjustering
- nye regler for regulering
- nye regler for opptjening av alderspensjon.

Nye opptjeningsregler fases gradvis inn, mens fleksibel alderspensjon fra 62 år og levealdersjustering innføres med virkning fra 2011. Ny regulering innføres fra 2011 for alle alderspensjonister.

Stortingets vedtak i 2005 omhandler også tilpasning av offentlig tjenestepensjon til ny alderspensjon i folketrygden. I tariffoppgjøret i offentlig sektor i 2008 ble partene enige om at tilpasning av offentlig tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor skulle inngå i tariffoppgjøret i 2009. Partene i offentlig sektor inngikk i forbindelse med tariffoppgjøret i 2009 en

avtale om at dagens regler for tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor skal videreføres med nødvendige tilpasninger til ny alderspensjon i folketrygden.

Regjeringen varslet i brev 4. juni 2009 Riksmeklingsmannen at det ville bli fremmet forslag til tilpasninger i regelverket for de lovfestede tjenestepensjonsordningene i tråd med innholdet i avtalen i tariffoppgjøret 2009 som igjen bygget på avtalen om AFP i offentlig sektor i lønnsoppgjøret 2008. Det vises også til arbeidet i den partssammensatte arbeidsgruppen som har resultert i at partene er enig om videreføring av dagens regler for offentlig tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor, jf. dokument av 3. juni 2009. Det legges i brevet til grunn at hovedtrekkene i endringene i reglene for tjenestepensjon i staten også gis virkning for øvrige offentlige tjenestepensjonsordninger.

Forslag til endringer i regelverket for tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor som er nødvendige for å gjennomføre avtalen som ble inngått ved tariffoppgjøret 2009, ble sendt på høring.

Det ble der lagt frem utkast til:

- tilpasninger i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse
- tilpasninger i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser
- ny lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse.

Det ble opplyst at det vil bli gjort tilsvarende endringer i de lovfestede tjenestepensjonsordningene for sykepleiere, ansatte i apoteksektoren, mv.

Det viser til omtalen av høringsinstansenes merknader under behandlingen av de ulike forslagene i proposisjonen. De er ikke gjengitt i innstillingen.

Det vises til Proposisjonens kapittel 2 hvor det blir nærmere redegjort for endringene i lovverket, samt mer detaljert om tariffoppgjørene 2008 og 2009. Det vises også til tidligere dokumenter Stortinget har behandlet vedrørende folketrygdens alderspensjon.

1.3 Komiteens innledende merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell

Ingolf Ropstad, viser til Prop. 107 L (2009–2010) der regjeringen foreslår lov om avtalefestet pensjon for medlemmene av Statens Pensjonskasse og endringer i lov om Statens Pensjonskasse, pensjonsordningen for apotekvirksomhet, samordning av pensjons- og trygdeytelser og pensjonsordningen for sykepleiere. Komiteen legger til grunn at hovedtrekkene i endringene for tjenestepensjoner i staten også gis virkning for øvrige offentlige tjenestepensjonsordninger. De får også virkning for samordningen av offentlig tjenestepensjon og privat AFP.

Regjeringen foreslår også endringer i lov om krigspensjonering for militærpersoner, lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner, lov om yrkesskadetrygd og lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og i enkelte andre lover.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, konstaterer at lovendringene er en oppfølging av tariffforhandlingene i offentlig sektor i 2009, der partene ble enige om en videreføring av dagens AFP i offentlig sektor. Tilpasningen av pensjonene har først og fremst virkning for årskullene til og med 1953-kullet som omfattes fullt ut av dagens opptjeningsregler i folketrygdens alderspensjon. Deretter fases de nye opptjeningsreglene inn.

Flertallet viser videre til det brede forlik om pensjonsreformen som ble inngått i Stortinget i 2005 og 2007 som gir en helt ny pensjonsopptjening, levealderjustering, fleksibelt uttak fra 62 år og nye regler for regulering av alderspensjon i folketrygden. De nye opptjeningsreglene fases inn gradvis. Fleksibel alderspensjon og levealderjustering innføres fra og med 2011.

Flertallet mener pensjonsreformen er en velferdsreform, og avgjørende for å opprettholde et bærekraftig velferdssamfunn. Det brede pensjonsforliket innebærer at alle parter må gi litt av hensyn til bærekraften i våre felles velferdsordninger, og av hensynet til kommende generasjoner. Flertallet vil understreke at selv om pensjonsreformen gir innsparinger, legger den også opp til en betydelig velferdsøkning også for fremtidens pensjonister.

Flertallet er opptatt av at hovedtrekkene i pensjonsforliket føres videre ved tilpasningene av tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor. Særlig gjelder det muligheten til å kompensere for levealderjusteringen ved å stå lenger i arbeid. Det er, etter flertallets mening, problematisk at personer med mindre enn 14 timers arbeidstid pr. uke i dag ikke er medlem av de offentlige tjenestepensjonsordningene, til tross for at de, som alle andre, må betale sin pensjonspremie. Flertallet er kjent med at dette har vært tema ved tariffforhandlingene i kommunal

sektor ved årets oppgjør. Flertallet forutsetter at dette spørsmålet løses i samarbeid mellom partene.

Flertallet legger vekt på at offentlig sektor har rekruttert og beholdt arbeidskraft ved å tilby gode pensjonsrettigheter. Opparbeidede pensjonsrettigheter har vært en del av de økonomiske oppgjørene i offentlig sektor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til tariffoppgjøret i 2009, hvor partene ble enige om at dagens AFP for offentlig sektor skal fortsette som før, både hvordan AFP beregnes fra 62 år og hva gjelder vilkårene for uttak.

Disse medlemmer vil videre vise til at det fortsatt vil være slik at de som har god opptjening i den offentlige tjenestepensjonsordningen, automatisk går over på en 66 pst. beregnet AFP fra 65 år.

Disse medlemmer har også merket seg at det i forbindelse med tariffoppgjøret i 2009 ble enighet om at de offentlige tjenestepensjonene skal «videreføres», men tilpasses pensjonsreformen. Det betyr at alle offentlige tjenestepensjoner som tas ut første gang fra og med januar 2011 skal levealderjusteres, selv om pensjonisten har avsluttet sitt arbeidsforhold før 2011.

Disse medlemmer registrerer at levealderjusteringen skal foretas omtrent på samme måte som den som er bestemt for ny folketrygd fra 2011. Dette innebærer at den enkelte må jobbe lenger for å oppnå den pensjon man tidligere ville fått ved uttak ved fylte 67 år.

Disse medlemmer har merket seg at det ble bestemt i oppgjøret for offentlig ansatte at av hensyn til grunnlovsvernet, skal alle med full opptjening (30/30 i den offentlige tjenestepensjonen) være sikret en «individuell garanti» som skal sikre 66 pst. av pensjonsgrunnlaget ved 67 år. Den «individuelle garantien» vil kun gjelde for de som har 15 år eller mindre igjen til de fyller 67 år.

Disse medlemmer har også merket seg at regjeringen har valgt den strengest tenkelige beregning når offentlig ansatte jobber lenger enn «den nødvendige pensjonsalder». Folketrygden vil øke som følge av lavere forholdstall, men tjenestepensjonen skal ikke beregnes etter lavere forholdstall enn 1,00, mens samordningsfradraget skal levealderjusteres med lavere forholdstall.

For å illustrere dette vil disse medlemmer vise til følgende eksempel fra Vi over 60, sitat:

«Per er enslig, født i 1953, har full opptjening i tjenestepensjonsordningen og har en sluttlønn på 375 000 kroner. Han jobber til 70 år, og unnlater å ta ut folketrygden før han er 70 år. Han får en større folketrygd, Men nesten alt blir spist opp av samordningen. Hans samlede pensjon fra 70 år blir 267 452 kroner. To års ekstra arbeid gir kun 1 752 kroner mer per

år enn den pensjonen han har krav på om han jobber til 68 år.»

Disse medlemmer har også merket seg at samordningsreglene som er foreslått, gjelder kun frem til og med årskullet 1953. For senere årskull skal spørsmålet utredes nærmere og regjeringen vil komme tilbake med egen sak om dette.

Disse medlemmer vil understreke at konsekvensene av at regjeringen ikke makter å fremlegge forslag til samordningsregler for årskullene født etter 1953, betyr at for eksempel en person som er født i 1956, ikke vil vite hva den eksakte pensjonen vil bli per dags dato.

Disse medlemmer viser til at opparbeidede pensjonsrettigheter er blitt sett på som en del av de økonomiske oppgjørene i offentlig sektor, og dermed betraktes pensjon som utsatt lønn.

I den sammenheng konstaterer disse medlemmer at regjeringspartiene, gjennom denne proposisjonen, nå vil trekke tilbake store deler av den utsatte lønnen, og da spesielt for de yngste aldersgruppene.

Offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor

Disse medlemmer vil peke på at pensjonsreformen har sørget for et mer komplisert og uoversiktlig pensjonssystem.

Disse medlemmer registrerer at det for offentlig sektor legges opp til en AFP-ordning som avviker fra prinsippene som AFP i privat sektor bygger på, og at vi dermed får to helt ulike AFP-ordninger. Dette vil naturlig nok bidra til og ytterligere komplisere pensjonssystemet.

Disse medlemmer registrerer at beregninger KLP har utført for Fremskrittspartiet, jf. notat daterert 1. juni 2010, viser at det er dagens unge arbeidstakere som vil tape mest på ny AFP og tjenstepensjon i offentlig sektor. En person født i 1953 vil være garantert et pensjonsnivå på 66 pst. av sluttlønn, mens en person født i 1983 vil være sikret et pensjonsnivå etter levealderjustering på 53,7 pst. Det legges til grunn for beregningene at uttak av pensjon skjer ved fylte 67 år. Da samordningsregelverket for årskullene etter 1953, eller eventuelle garantier for årskull etter 1958 enda ikke er avklart, og for å tilnærme seg problemstillingen for disse kullene, er det tatt utgangspunkt i ett gitt pensjonsnivå på 66 pst. for deretter å se hvordan denne kompensasjonsgraden reduseres som følge av levealderjustering.

Disse medlemmer vil påpeke at for AFP i offentlig sektor legges det opp til at man kan ta ut AFP fra 65 år, og at størrelsen på AFP vil være på nivå med tjenstepensjonen. En naturlig konsekvens blir derfor at også AFP-pensjonen i offentlig sektor

vil bli kraftig redusert for de som er unge og nettopp har startet sin yrkeskarriere.

Disse medlemmer mener derfor at mange offentlig ansatte i fremtiden kan komme til å stå ovenfor valget om å fortsette i arbeid ut over fylte 67 år, eller tape fremtidige pensjonsinntekter. Dette kan igjen føre til økt press på uførepensjonsordningen.

Levealderjustering og individuell garanti

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har avvist modernisert folketrygd ved alle tidligere behandlinger av pensjonsreformen og fremhevet at man ønsker å beholde dagens pensjonssystem. På denne bakgrunn gikk Fremskrittspartiet imot å innføre levealderjustering ved behandling av Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon), jf. Innst. O. nr. 67 (2008–2009).

Disse medlemmer har merket seg at levealderjusteringen for offentlig tjenstepensjoner skal skje tidligst ved 67 års alder på samme måte som i ny alderspensjon, og at samordningsfradragene beregnes som i dag, men justeres deretter med forholdstallet for det aktuelle årskullet og ved uttakstidspunktet.

Disse medlemmer viser til at det i proposisjonen foreslås at tjenstepensjon som tas ut før 67 år, for eksempel på grunn av særaldersgrenser, skal levealderjusteres og samordnes fra 67 år. Dersom folketrygden tas ut før tjenstepensjonen skal samordning skje som om folketrygden var tatt ut ved 67 år eller senere dersom tjenstepensjonen tas ut etter 67 år.

Disse medlemmer viser til avtalen fra tariffoppgjøret i 2009 om at man skal kunne stå i stilling lenger enn til 67 år for å kompensere for levealderjusteringen. Dette skal kunne gjøres frem til pensjonsberegningen utgjør 66 pst. av lønnen slik at løftet om 66 pst. bruttogaranti kan opprettholdes.

Disse medlemmer viser videre til at det legges opp til at man skal kunne fortsette i arbeid i offentlig virksomhet etter fylte 67 år og inntil 66 pst. tjenstepensjon er oppnådd for å kompensere for levealderjusteringen, selv om dette fører til at full opptjening blir mer enn 30 år.

Disse medlemmer mener dette bekrefter at full opptjeningstid på 30 år ikke vil være gjeldende for de yngre aldersgruppene.

Disse medlemmer har videre merket seg at arbeidstakerorganisasjonene, Landslaget for Offentlige Pensjonister (LOP) og Forsvar Offentlig Pensjon mener den individuelle garantien ikke er nok for å sikre grunnlovsvernet av opptjente rettigheter. De viser til leveladerjustering av rettigheter opptjent før 1. januar 2011 og mener at slik opptjening ikke kan levealderjusteres.

Disse medlemmer vil uttrykke forståelse for et slikt krav, og mener regjeringen burde ha lagt opp til å imøtekomme dette kravet.

Disse medlemmer viser til avtalen fra tariffoppgjøret 2009 som inneholder en individuell garanti for opptjente rettigheter i tjenstepensjonsordningen pr. 1. januar 2011, sitat:

«Levealdersjustering i dagens offentlige tjenstepensjon gjennomføres slik at grunnlovsvernet ivaretas. Det gis en individuell garanti for opptjente rettigheter i tjenstepensjonsordningene pr. 1. januar 2011 som sikrer at medlemmer av offentlige tjenstepensjonsordninger med 15 år eller mindre igjen til 67 år er sikret 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved 67 år etter 30 års opptjening.»

Disse medlemmer har merket seg at garantien gjelder for alle årskull født til og med 1958, altså alle som omfattes av endringene i proposisjonen. Garantien skal gjelde forholdsmessig for dem som har mindre enn 30 års opptjening. Garantien skal anvendes etter at pensjonen er beregnet og levealderjustert. Det gis altså et tillegg dersom pensjonen blir lavere enn 66 pst. av lønnen ved full opptjening (30 år) etter levealderjusteringen. Det legges til grunn at folketrygdens alderspensjon tas ut samtidig. Dersom tjenstepensjonen tas ut etter 67, år skal garantien inntre ved uttakstidpunktet.

Disse medlemmer ønsker å forklare hvordan den individuelle garantien i praksis virker gjennom følgende eksempel fra Vi over 60, sitat:

«Per er enslig, født i 1953, har full opptjening i tjenstepensjonsordningen og har en sluttlønn på 375 000 kroner. Hans folketrygd utgjør etter dagens regler 205 264 kroner. Etter dagens regler ville han videre hatt krav på en offentlig tjenstepensjon på 60 456 kroner. Summen av folketrygd og tjenstepensjon ville med dagens regler ha gitt ham 265 720 kroner.

La oss tenke oss at han har tatt ut full AFP mellom 62 år og 67 år og skal nå samordnes ved 67 år, da han tar ut både ordinær folketrygd og tjenstepensjon. Både folketrygden og tjenstepensjonen skal levealderjusteres, dvs. begge beløp deles på forhåndstall 1,053. Det gir en folketrygd på 194 932 kroner og en offentlig tjenstepensjon på 57 413, i alt 252 075 kr. Pers årlige pensjon fra 67 år er redusert med 13 645 kroner per. år. Det betyr at han i løpet av et forventet pensjonistliv har tapt om lag 250 000 kroner i pensjon. Ettersom han likevel oppnår minst 66 prosent (247 500 kr.) i pensjon av pensjonsgrunnlaget, må han ta hele tapet selv.

Som enslig får Per ingen nytte av den mye omtalte individuelle garantien. Men Anne får. Hun er gift og har også full opptjening, samme pensjonsgrunnlag som Per, og ikke tjent opp noe ekstra poeng i folketrygden. Etter dagens regler ville hun hatt rett til 66 prosent pluss 10 prosent av G (Samordningsfordel), som vill ha gitt henne 254 788 kroner. Etter at hennes folketrygd og tjenstepensjon er både samordnet og levealderjustert, utgjør hennes pensjon 241 964 kr.

Den individuelle garantien skal sikre henne 66 prosent som er 247 500 kr. Det betyr at tjenstepensjonsordningen må betale ut en garantipensjon på mellomlegget opptil 66 prosent. I dette regnestykket blir det 5 536 kr per år. Hun har dermed 'bare' tapt 7 288 kr per år livsvarig i forhold til dagens regler.»

Disse medlemmer mener regjeringens forslag om tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor vil føre til at følgende grupper taper på levealderjusteringen:

1. Den største gruppen vil være de som ikke har full opptjeningstid. Den individuelle garantien vil ikke være til noen hjelp for de som ikke har 30 år i full stilling. Det er fordi samordningsreglene virker slik at denne gruppen alltid kommer ut med høyere samlet pensjon etter samordning enn før. Dermed har ikke denne gruppen krav på garanti i henhold til tariffavtalen, og pensjonisten må dekke hele levealderjusteringstapet selv.
2. Den andre store gruppen som taper er alle som er alene og som frem til nå har krav på 1/4 G i tillegg til 66 pst.- garantien. Her kan staten forsyne seg med opptil 18 200 kroner per år, livsvarig. Den individuelle garantien er ikke verdt noe.
3. De som har tjent ekstra poeng i folketrygden på overtid, ekstraarbeid på og utenfor jobben (for eksempel godtgjørelser for politiske og frivillige verv) og de som tjente bedre før fordi de har blitt hengende etter lønsmessig, vil også tape på de nye reglene. I dag har disse fått beholde en ekstrapensjon (fiktivpoengfordel) fra folketrygden som ikke skal samordnes i den offentlige tjenstepensjonsordningen. Det kan for mange være flere tusen kroner i måneden brutto før skatt, fra 67 år og livsvarig. Disse pengene vil staten kunne forsyne seg med gjennom levealderjusteringen.
4. Alle gifte vil i løpet av få år tape samordningsfordelen på 10 pst. som de oppnådde som følge av at grunnpensjonen for gifte økte fra 75 til 85 pst., men som ikke ga noen endring i samordningsloven. Staten tar nå disse pengene tilbake gjennom levealderjusteringen.
5. Den største gruppen tapere er imidlertid de unge. Skal en offentlig ansatt født etter 1970 ha håp om å oppnå 66 pst. i fremtiden, må han eller hun jobbe til 70 år – eller lenger.
6. En femte gruppe er de som har eller har hatt offentlig tjenstepensjon og som siden har gått over i privat sektor. Dette fordi man samordner det private AFP-påslaget med tjenstepensjonen.
7. Offentlig ansatte som gjennom tidligere forhandlinger har oppnådd 70 pst. som pensjonsnivå, vil tape betydelige pensjonsbeløp og uten krav på noen garanti.

Nye regler for regulering

Disse medlemmer viser til Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon), jf. Innst. O. nr. 67 (2008–2009), der flertallet besluttet at pensjon under utbetaling skulle reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes en fast faktor på 0,75 pst., og at dette iverksettes fra 2011. Slik beregningsreglen er lagt opp, vil dette i praksis bety at pensjon under utbetaling vil underreguleres med 0,78 pst. i forhold til lønnsveksten. Uføre og etterlattepensjoner skal fortsatt reguleres med lønnsveksten.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen foreslår at offentlig tjenestepensjon skal reguleres på samme måte som i folketrygden også hvis den tas ut før fylte 67 år.

Disse medlemmer har merket seg at arbeidstakerorganisasjonene, i forbindelse med komiteens høring, er uenig i regjeringens forståelse av avtalen fra tariffoppgjøret i 2009, og mener at pensjon som tas ut før 67 år skal reguleres med lønnsveksten frem til 67 år. Spesielt pekes det på at fra det tidspunkt en arbeidstaker går av etter særaldersgrense frem til 67 år er ytelsen å betrakte som lønn, eller kompensasjon for bortfall av arbeidsinntekt.

Disse medlemmer konstaterer at «ny regulering» av pensjon i utbetalingstiden vil medføre at alle alderspensjonister vil få sin kjøpekraft redusert for hvert år de er pensjonist i forhold til de yrkesaktive, sammenlignet med dagens lønnsregulering via grunnbeløpet. I realiteten vil dette bety at mange pensjonister kan få redusert sin kjøpekraft med flere hundre tusen kroner i løpet av utbetalingstiden.

Disse medlemmer fastholder at «pensjonistoppgjøret» skal være et «lønnsoppgjør». Det aksepteres ikke at pensjonistene blir fratatt muligheten til deltakelse i den alminnelige velstandsutviklingen. Dette er også begrunnelsen for at Fremskrittspartiet har gått imot de nye reguleringsbestemmelsene ved de tidligere behandlingene av pensjonsreformen.

Samordning med AFP fra privat sektor

Disse medlemmer viser til at offentlig tjenestepensjon kommer på toppen av folketrygden og sikrer med full opptjening en samlet pensjon som sikrer mot å tilsvare 66 pst. av sluttlønnen.

Disse medlemmer har videre merket seg at den som går over i privat virksomhet etter for eksempel 15 år som offentlig ansatt, får rett til 15/40 offentlig tjenestepensjon. Mange som har jobbet 30 år i det offentlige (tror de har full opptjening), og går over i privat sektor, får bare 30/40 opptjening. Ikke alle er klar over at de må jobbe ti år til for å sikre full opptjening ved et slikt jobbytte.

Disse medlemmer viser til at Avtalefestet pensjon (AFP) fra 1. januar 2011 blir omgjort til et livsvarig AFP-påslag som kan utbetales ved valgfri pensjonering fra 62 år. Jo tidligere pensjonering, desto lavere årlig påslag. Etter dagens regler utbetales AFP bare fra 62 år til 67 år.

Disse medlemmer vil videre vise til at private ansatte som tidligere har opptjent pensjon fra offentlig tjenestepensjon, vil fra 1. januar 2011 få sin opparbeidede tjenestepensjon kuttet. Årsaken ligger i regjeringens forslag til å samordne ytelsene fra offentlig tjenestepensjon og ny livsvarig AFP i privat sektor. Dette gjelder dem som har begge deler. De som blir omfattet av forslaget er ansatte i fristilte offentlige virksomheter, som for eksempel Posten, Telenor, Mesta, NRK og Arcus. De hadde offentlig tjenestepensjon tidligere og har privat AFP nå. Ansatte i kraftselskaper har offentlig tjenestepensjon nå, og har i tillegg tariffavtale om AFP som i privat sektor.

Disse medlemmer viser også til at hovedprinsippet i pensjonsreformen er at tidlig avgang vil føre til kutt i pensjonen, altså får man lavere pensjon jo tidligere man tar ut pensjon. Dette skal gjøre det mer lønnsomt å stå lenger i arbeid.

Disse medlemmer vil gjennom følgende eksempel vise hva som skjer for en person som i tillegg til privat AFP også har offentlig tjenestepensjon, jf. regjeringens forslag i proposisjonen, sitat:

«La oss tenke oss at Per har krav på begge deler, og at han velger å gå av ved fylte 63 år. Den offentlige tjenestepensjonen kan ikke utbetales før fylte 67 år. Da skjer det at offentlig tjenestepensjon blir kuttet på grunn av ny AFP. Ved full opptjening i den offentlige tjenestepensjon blir kuttet gjort krone for krone. Ved for eksempel 20 års opptjening blir fradraget 20/40, eller halvparten av ny AFP. Kuttet beregnes på grunnlag av hva ny AFP vil være ved pensjonering 67 år, ikke ved den faktiske, lavere uttaksalderen. Det gir høyere kutt i tjenestepensjon enn det faktisk utbetalte AFP utgjør.»

Disse medlemmer har merket seg at kommunenes forsikringselskap Kommunal Landspensjonskasse (KLP) ville at samordningen mellom tjenestepensjon og det nye AFP-påslaget skulle utredes nærmere. Da regjeringen hadde lovforslaget ute på høring, skrev KLP blant annet følgende i sin høringsuttalelse:

«Det synes ikke rimelig at personer som tidligere i sin karriere har vært ansatt i offentlig sektor og har oppsatte rettigheter derfra, samtidig skal få alderspensjonen fra sin offentlige tjenestepensjon redusert tilsvarende.»

Disse medlemmer har videre merket seg at også Finansnæringens Fellesorganisasjon (FNO) vil utrede spørsmålet nærmere, Næringslivets Hovedor-

ganisasjon (NHO) går imot forslaget, mens arbeidstakerorganisasjonene mener forslaget går langt ut over det som er en rimelig tolkning av det partene ble enige om.

Disse medlemmer registrerer at beregninger som er gjort, av firmaet Steenberg & Plahte as, viser at samordningsfradragene vil kunne være svært store for mange arbeidstakere, jf. regjeringens forslag. Ikke minst gjelder dette ansatte i virksomheter som tidligere har hatt offentlig pensjonsordning, men som i løpet av de senere år helt eller delvis har gått over til private pensjonsordninger, og som i dag har privat AFP-ordning.

Disse medlemmer har merket seg at under arbeids- og sosialkomiteens høring i Stortinget 10. mai 2010 kom det klart frem at forslaget om samordning med AFP i privat sektor vil medføre vesentlig redusert pensjonsnivå for store grupper dersom pensjon tas ut fra 62 år.

Disse medlemmer viser til beregninger foretatt av firmaet Steenberg & Plathe as, jf. oppslag i Aftenposten 7. mai 2010, som viser at tidligere offentlig ansatte, som kan gå av med tidligpensjon i 2010, jf. regjeringens forslag i proposisjonen, kan tape nesten 50 000 kroner i årlig pensjon ved å vente til 2011.

Disse medlemmer har merket seg at forlikspartene, det vil si Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, har den 4. juni 2010 hatt møte med regjeringen på statsministerens kontor, hvor man har blitt enige om å gjøre følgende endring i samordningsloven § 25:

«Personer som er født i 1953 eller tidligere skal gis overgangstillegg som tilsvarer 85 prosent av fradragene etter første og annet ledd. Tilleggene reduseres med 1/10 for hvert årskull fra og med 1954, slik at personer i dette kullet får 9/10 av tillegget, 1955-kullet får 8/10 av tillegget, osv. til 1962-kullet som får 1/10 av tillegget. Personer født i 1963 eller senere får ikke tillegg. Overgangstilleggene skal begrense fradragene etter første og annet ledd.»

Disse medlemmer vil peke på at dette innebærer at de første årskullene får en vesentlig forbedring sammenlignet med det opprinnelige forslaget.

Disse medlemmer vil videre peke på at dette ikke vil gi noen permanent løsning på problemene som de foreslåtte samordningsreglene medfører. I realiteten vil dette innebære at man bare skyver problemet foran seg, og at de senere årskullene vil komme i akkurat samme situasjon, ved at tjenestepensjonen i all hovedsak vil bli samordnet bort.

Disse medlemmer konstaterer at endringsforslaget ikke vil føre til at problemstillingen knyttet til blant annet «innlåsnings» blir borte ved at man delvis skjærmer noen årskull.

Disse medlemmer har merket seg med interesse at de foreslåtte endringene i samordningsloven der kompensasjonen gis i forhold til størrelsen på tjenestepensjonen som samordnes bort, og med tanke på at man ikke kjenner samordningsreglene for kullene etter 1953, vil dette i realiteten bety at flertallet forskutterer en kompensasjonsordning som det vil være umulig å vite størrelsen av. Dette som følge av at regjeringen skal komme tilbake med egen sak vedrørende samordningsreglene for disse kullene.

Disse medlemmer mener at de faktiske forhold er slik at de foreslåtte endringene i samordningsloven medfører at man fortsatt samordner bort tjenestepensjonen, men at man får tilbake 85 pst., for de første årskullene gjennom kompensasjonsordningen. I realiteten betyr det at man tar med den ene hånden og gir med den andre. Det kan tyde på at man har fått dårlig samvittighet, og dermed forsøker man å være snill ved å gi litt mindre tilbake enn hva man har tatt med den andre hånden.

Overgang fra uførepensjon til alderspensjon

Disse medlemmer viser til Stortingets behandling av Prop. 82 L (2009–2010) Endringer i folketryktdloven mv. (pensjonsreformen – tilpasninger i reglene for alderspensjon til mottakere av dagens uførepensjon), hvor Stortinget vedtok at aldersgrensen for overgang fra uførepensjon til alderspensjon skal være 67 år, og at alderspensjon for uføretrygdede skal være gjenstand for levealderjustering.

Disse medlemmer vil komme tilbake til en endelig vurdering av dette i forbindelse med regjeringens varslede forslag om ny uførepensjon.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader i forbindelse med behandling av ovennevnte proposisjon, jf. Innst. 251 L (2009–2010).

Endringer i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser

Disse medlemmer mener, i likhet med flere høringsinstanser, at pensjon i folketrygden som er tjent opp etter at det ble tatt ut tjenestepensjon, skal komme i tillegg til tjenestepensjonen.

Disse medlemmer mener det blir direkte feil at lovforslaget legger opp til at man samordner ytelser som ikke er opptjent samtidig.

Oppsummering

Disse medlemmer har blant annet merket seg at forbundslederen i Postkom, uttalte til Aftenposten 17. april 2010 at de mener regjeringens forslag til samordning av offentlig tjenestepensjon mot ny AFP vil være grunnlovstridig, og at de vil prøve saken for retten.

Disse medlemmer vil vise til at regjeringen i løpet av kort tid har fått to dommer mot seg i Høy-

terett når det gjelder grunnlovstolkning, og finner ikke at proposisjonen gir gode nok holdepunkter for å kunne si at alle de foreliggende forslag vil være i samsvar med Grunnloven.

Disse medlemmer mener det ville vært en stor fordel om regjeringen hadde blitt enig med partene i arbeidslivet om forståelsen av avtalen før man fremmet proposisjonen.

Disse medlemmer har merket seg at det i proposisjonen blir drøftet forholdet til grunnlovsvernet når det gjelder ordinær tjenstepensjon, og konkluderer med at forslaget om levealdersjustering av tjenstepensjonen ikke er i strid med grunnlovsvernet, og begrunner dette med at reduksjonen i pensjonen er relativt begrenset samt at det innføres en garantiordning som, for visse aldersgrupper, sikrer at samlet pensjon utgjør minst 66 pst. av sluttlønn ved full opptjening.

Disse medlemmer har merket seg at det vises videre til rettsavgjørelser som fastslår at det kun vil være tilbakevirkende vedtak som slår «klart urimelig eller urettferdig» ut som vil være grunnlovsstridige. Samordningsforslaget vedrørende privat AFP vil medføre at mange ansatte som ønsker å ta ut pensjon ved 62 år vil få sitt livsvarige pensjonsnivå redusert fra ca. 66 pst. til 50–55 pst.

Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev på spørsmål fra Fremskrittspartiet, datert 7. juni 2010, hvor det fremkommer at statsråden ikke vil gi noe svar på hva hun mener kan oppfattes som «klart urimelig eller urettferdig». Videre fremkommer det at statsråden mener de foreslåtte samordningsreglene i prinsippet er en naturlig fortsettelse av dagens regelverk slik intensjonen var i avtalen 2009.

Disse medlemmer har forståelse for at mange av de som blir berørt av å få redusert pensjonen sin fra ca. 66 pst. til 50–55 pst., kan oppfatte dette som «klart urimelig eller urettferdig».

Disse medlemmer viser til at det i beregningene av AFP-påslaget i privat sektor medregnes pensjonsopptjening for omsorgsopptjening for barn under skolepliktig alder tilbakevirkende før 1992.

Disse medlemmer viser til spørsmål fra Fremskrittspartiet på hvordan statsråden har vurdert dette i forhold til regjeringens forslag om samordning, og da sett i lys av hva som betraktes som alminnelige samordningsprinsipper.

Disse medlemmer viser videre til statsrådets svarbrev på spørsmål fra Fremskrittspartiet, datert 7. juni 2010, hvor følgende svar ble gitt:

«Offentlig tjenstepensjon skal i prinsippet samordnes med annen pensjon som er tjent opp parallelt med offentlig tjenstepensjon. Dette gjelder både når pensjon er tjent opp gjennom arbeidsinntekt og ulønnet omsorgsarbeid. Etter endring i samordningsreglene 1. mai 1999 skal økt tilleggs pensjon fra folketrygden holdes utenfor samordningen, når økningen skyl-

des opptjening for omsorgsarbeid utført etter helt avsluttet yrkesaktivitet. Det er ikke lagt opp til endringer på dette punkt.

Tilbakevirkende omsorgsopptjening er knyttet til ulønnet omsorg for barn under skolepliktig alder, og dagens samordningsfritak betinger at opptjeningen skjer etter avsluttet yrkesaktivitet. De nye opptjeningsreglene for omsorgsarbeid for ny AFP i privat sektor har dermed liten relevans i forhold til gjeldende samordningsfritak.»

Disse medlemmer registrerer at statsråden i stedet for å svare på spørsmålet som refererer til at man i ny AFP i privat sektor får godskrevet pensjonsopptjening tilbakevirkende fra 1992, viser i stede til dagens samordningsbestemmelse om omsorgsopptjening for de som helt har avsluttet yrkesaktivitet, noe som er en meget spesiell bestemmelse som er lite brukt, og som ikke er en del av spørsmålet oversendt fra Fremskrittspartiet.

Disse medlemmer mener at regjeringens lovforslag vil medføre at det i fremtiden nærmest blir umulig for virksomheter å gå over fra offentlige til private pensjonsordninger, fordi det vil få for store negative konsekvenser for deres ansatte. I tillegg vil det generelt kunne hemme flyten av arbeidskraft fra offentlig til privat sektor, da forslaget rammer alle med rettigheter i offentlig tjenstepensjon og som har rett på ny AFP. En overgang fra offentlig til privat sektor kan medføre stor reduksjon i utbetalt alderspensjon.

Disse medlemmer registrerer at statsråden er enig i dette syn, og viser til hennes svarbrev til Fremskrittspartiet, datert 7. juni 2010, hvor det fremkommer:

«Det at vi fra 2011 får forskjellige pensjonssystemer i privat og offentlig sektor er et resultat av at det i de to sektorene er avtalt forskjellige systemer. I privat sektor er resultatet et system tilpasset pensjonsreformens prinsipper. I offentlig sektor er resultatet en løsning med videreføring av dagens system med enkelte tilpasninger. Som kjent var regjeringens utgangspunkt for forhandlingene i offentlig sektor at også pensjonssystemet for offentlig ansatte skulle legges om i tråd med pensjonsreformen. Et av hensynene bak dette var nettopp å bidra til et samlet pensjonssystem som legger til rette for større fleksibilitet mellom privat og offentlig sektor.

Det at vi nå får to forskjellige pensjonssystemer i privat og offentlig sektor vil klart føre til uheldige effekter og konsekvenser som kunne vært unngått dersom resultatet hadde blitt mer like systemer i de to sektorene, slik regjeringen altså la opp til. Betydningen i praksis for enkelte virksomheter og for flyten av arbeidskraft mellom offentlig og privat sektor av lovforslaget vil også kunne avhenge av hvordan de aktuelle virksomheter tilpasser seg. Konsekvensene av slike forhold er av de spørsmål som vil bli dekket av den evalueringen av pensjonsreformen som det legges opp til.»

Disse medlemmer viser videre til at statsråden avslutter sitt svarbrev med å skrive følgende:

«Som påpekt i dette brevet vil ulike pensjonssystemer i privat og offentlig sektor ha en rekke uheldige konsekvenser. Nok en gang vil jeg vise til at dette er et resultat av partene i de to sektorene endte på ule løsninger. Med regjeringens opplegg ville pensjonssystemene i privat og offentlig sektor bygge på samme prinsipper, og mye av slike konsekvenser vil dermed være unngått».

Disse medlemmer er glad for at regjeringen ser de samme uheldige konsekvenser som Fremskrittspartiet. Men med tanke på at man har vært part i forhandlingene, og på den måten har minst like stort ansvar for forhandlingsresultatet som de andre forhandlingspartene, finner disse medlemmer det noe underlig at regjeringen forsøker å skyve ansvaret for forhandlingsresultatene over på arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene.

Disse medlemmer viser til at ny AFP ikke kan ytes til den som etter fylte 62 år har mottatt uførepensjon fra folketrygden. Dette kan åpne opp for at personer med oppsatte rettigheter i offentlig tjenstepensjonsordninger som er delvis uførepensjonert i større grad enn andre velger å videreføre uførepensjonen etter fylte 62 år. Dette kan innebære at denne gruppen ved 62 år velger delvis uførepensjon fremfor AFP, og dermed enten «må» jobbe helt frem til 67 år, eller søke økt uføregrad før den tid.

Disse medlemmer viser videre til at statsråden i sitt svarbrev til Fremskrittspartiet, datert 7. juni 2010, bekrefter at et nøytralt system med muligheten for uttak av alderspensjon fra 62 år kunne påvirke tilgangen til uførepensjon, og økt press på uføregraden for disse gruppene.

Disse medlemmer mener dette er nok et eksempel på at det blir fremlagt en rekke forslag i tilknytning til pensjonsreformen som ikke henger sammen, og som skaper uønskede virkninger.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet tidligere ved flere anledninger har tatt til orde for å vurdere en omgjøring av de offentlige tjenstepensjonene til nettoordninger.

Disse medlemmer viser til at den nødvendige samordningen mellom ytelsene fra offentlige tjenstepensjoner og folketrygdens ytelser er en sterkt kompliserende faktor som bidrar til å gjøre pensjonssystemet nærmest umulig for vanlige pensjonister å sette seg inn i. Innføring av ny alderspensjon i folketrygden og tilpasningen til offentlige tjenstepensjoner er, etter disse medlemmers mening, i seg selv krevende og på ingen måte enklere å sette seg inn i for mottakerne av ytelsene enn dagens pensjonssystemer. Disse medlemmer mener det burde være en klar intensjon bak innføringen av et nytt pensjonssystem at det er mulig for dem som skal motta ytelsene å sette seg inn i bakgrunnen for ytelsen, beregningsmåten og størrelsen på ytelsen som mottas. Disse medlemmer minner blant annet om stats-

minister Jens Stoltenbergs uttalelser på TV for en tid tilbake om sin fars pensjonsforhold og vanskelighetene de begge hadde med å forstå innholdet og bakgrunnen for pensjonen. I Pensjonskommisjonens innstilling NOU 2004:1 Modernisert folketrygd står følgende, sitat:

«Det er også viktig at reglene i folketrygden er enkle og forstå, slik at man både gjennom yrkeskarrieren og pensjonisttilværelsen vet hva man har opp tjent og omtrent hva man kan vente og få utbetalt i pensjon.»

Det er straffbart å motta ytelser fra Nav som man ikke har rett til, dersom man burde ha forstått at man fikk utbetalt noe urettmessig. Det er, slik disse medlemmer ser det, problematisk å gjennomføre straffetiltak i slike sammenhenger når det ikke er mulig, eller urimelig komplisert, for en trygdemottaker å forstå om mottatte ytelser er rettmessige.

Disse medlemmer mener derfor at det må vurderes å gjøre de offentlige tjenstepensjonene om til nettoytelser som kan opptjenes og tillegges folketrygdens ytelser uten samordning. Disse medlemmer viser til at Pensjonskommisjonen, under ledelse av dagens finansminister Sigbjørn Johnsen, sa følgende i sin innstilling NOU 2004:1, sitat:

«Pensjonskommisjonen mener at et tjenstepensjonssystem der ytelsene fastsettes som direkte tillegg til pensjon fra folketrygden, vil være et enklere system enn dagens, der offentlige tjenstepensjoner tilpasses folketrygdpensjonen etter et omfattende sett av regler. Systemet med nettopensjoner i privat sektor har aldri blitt utsatt for tilnærmet den samme kritikken som det offentlige tjenstepensjonssystemet. Når det først er innbetalt premie til en nettopensjonsordning vil det alltid bli utbetalt pensjon, noe som ikke alltid er tilfelle i det offentlige bruttosystemet. Nettopensjoner vil også være upåvirket av eventuelle endringer i folketrygden.»

Disse medlemmer viser også til at spørsmålet om å innføre nettoytelser i de offentlige tjenstepensjonsordningene har vært tatt opp mange ganger tidligere. Det var, ifølge NOU 2004:1, tatt opp ved innføringen av folketrygden i 1967, i NOU 1990:21 Offentlig nettopensjon? og NOU 1995:29 Samordning av pensjons- og trygdeytelser.

I 2001 ble det innført nettopensjoner for enker, enkemenn og barn i offentlige tjenstepensjonsordninger.

Et nettopensjonssystem for egne pensjoner vil blant annet innebære følgende ifølge Pensjonskommisjonens innstilling:

- Man reduserer samordningsproblemene mellom folketrygden og offentlige tjenstepensjoner.
- Ansatte i offentlig og privat sektor ville blitt stilt likt med hensyn til endringer i folketrygdens pensjonssystem.

- Man kan innføre et felles rammeverk for supplerende tjenestepensjoner i offentlig og privat sektor.

Disse medlemmer mener det er på høy tid at de problemene samordningen mellom folketrygden og offentlige tjenestepensjoner medfører for pensjonistene, for dem som skal utføre samordningen og for pensjonskassene, blir tatt på alvor, og at et forslag om en omgjøring av de offentlige tjenestepensjonene til nettoytelser kan legges frem for Stortinget.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å omgjøre de offentlige tjenestepensjonene til nettoordninger i løpet av 2011.»

Disse medlemmer mener det er vanskelig å kunne se de samlede konsekvensene av regjeringens forslag fremlagt i denne proposisjonen, og mener en rekke forhold burde vært utredet nærmere. Dette gjelder spesielt konsekvensene knyttet til samordning av offentlig tjenestepensjon mot AFP i privat sektor, om man kan levealderjustere offentlig tjenestepensjon som er tjent opp frem til 1. januar 2011, og om regulering av utbetalt offentlig tjenestepensjon fra fylte 65 år og frem til 67 år, bryter med prinsippe om at dette er å anse som utsatt lønn.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Prop. 107 L (2009–2010) sendes tilbake til regjeringen.»

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 12 (2004–2005) Pensjonsreformen – Trygghet for pensjonistene og St.meld. nr. 5 (2008–2009) Opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden, jf. Innst. S. nr. 195 (2004–2005) og Innst. S. nr. 168 (2006–2007), og til sine merknader i forbindelse med Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon), jf. Innst. O. nr. 67 (2008–2009).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er viktig å sikre tjenestepensjonsordninger som ikke hindrer mobilitet mellom offentlig og privat sektor, og vil advare mot å la pensjonsreformen bli en sparereform kun for privat sektor mens det offentlige skjermes. Disse medlemmer vil også understreke det grunnleggende prinsippet i pensjonsreformen: Det skal lønne seg å stå lenger i arbeid.

Disse medlemmer har merket seg at arbeidstakerorganisasjonene er uenig i regjeringens tolking og oppfølging i proposisjonen av avtalen fra lønnsoppgjøret i 2009. Disse medlemmer legger regjeringens tolking til grunn.

2. Sammendrag og merknader

2.1 Offentlig tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor

2.1.1 Innledning

Alle som er bosatt eller arbeider i Norge er omfattet av folketrygden, som blant annet gir rett til alderspensjon. Arbeidstakere i offentlig sektor omfattes dessuten av tjenestepensjonsordninger som gir pensjon ut over folketrygden. I tillegg gjelder ordninger med avtalefestet pensjon (AFP), som gir rett til tidligpensjon fra 62 år.

Fra 1. januar 2011 innføres det nye regler for opptjening og beregning av alderspensjon fra folketrygden, og dagens regler vil bli gradvis utfaset. Reglene for offentlig tjenestepensjon skal videreføres med visse tilpassinger.

Det vises til proposisjonens kapittel 3 hvor det er nærmere redegjort for gjeldende regler for:

- Alderspensjon fra folketrygden
- Offentlig tjenestepensjon
- Generelt om pensjonsordningene i offentlig sektor
- Utmåling og beregning av alderspensjon i offentlige tjenestepensjonsordninger – bruttopensjon og samordning
- Uførepensjon, enke- og enkemannspensjon og barnpensjon
- Regulering av offentlig tjenestepensjon
- Avtalefestet pensjon (AFP) i offentlig sektor
- Medlemmer og utbetalte pensjoner fra offentlige tjenestepensjonsordninger.

Dagens ordninger er ikke gjengitt i innstillingen.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil peke på at AFP i offentlig sektor i vesentlig grad skiller seg fra AFP i privat sektor og at dette skaper disharmoni i pensjonssystemet. AFP-ordningen som partene ble enige om i lønnsoppgjøret i 2009, tar i liten grad hensyn til et av det nye pensjonssystemets hovedtrekk, nemlig at det gjennomgående skal lønne seg å stå i arbeid lenger. Følgelig blir det mer krevende for ansatte i offentlig sektor, sammenlignet med ansatte i privat sektor, å kompensere levaldersjusteringen. Flertallet

peker på at mange offentlig ansatte i realiteten står overfor valget om å fortsette i arbeid ut over fylte 67 år, eller tape fremtidig pensjonsinntekt.

Flertallet peker videre på at AFP i offentlig sektor bidrar til å komplisere hele pensjonssystemet og vanskeliggjør overføring av pensjonsrettigheter mellom offentlig og privat sektor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

2.2 Hovedtrekk i tilpasningen av offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor til ny alderspensjon i folketrygden

2.2.1 Innledning

Ved lov 5. juni 2009 nr. 32 ble det blant annet innført nye opptjeningsregler, levealdersjustering, fleksibelt uttak fra 62 år og nye regler for regulering av alderspensjon fra folketrygden. Nye opptjeningsregler fases gradvis inn for personer født fra og med 1954 til og med 1962, og gjelder fullt ut for personer født fra og med 1963. Flexibel alderspensjon fra 62 år og levealdersjustering innføres med virkning fra 2011, og gjelder for alle som er født fra og med 1943. Ny regulering innføres fra 2011 med virkning for alle alderspensjonister.

Innfasingen av nye opptjenings- og beregningsregler innebærer at alderspensjon fra folketrygden i de første årene etter 2011 er opptjent og blir beregnet med dagens regler. Flexibilitet og levealdersjustering gjennomføres ved at slik opptjent og beregnet alderspensjon justeres med bruk av forholdstall, jf. Ot.prp. nr. 37 (2008–2009).

Stortingets vedtak fra 2005 og avtalen fra tariffoppgjøret i 2009 innebærer at offentlig tjenstepensjon, AFP i offentlig sektor og samordningsregelverket skal videreføres, men tilpasses ny alderspensjon i folketrygden. I første omgang må det foretas tilpasninger i regelverket for tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor som er nødvendig i forhold til endringer i folketrygdens alderspensjon som skal gjelde fra 1. januar 2011. Det foreslås endringer i regelverket for de årskullene som vil få sin alderspensjon fra folketrygden i sin helhet opptjent og beregnet etter dagens regler, det vil si til og med 1953-kullet. For disse årskullene skal som nevnt gjeldende regler for beregning og samordning videreføres med visse tilpasninger. Noen av forslagene er imidlertid ikke avgrenset til disse årskullene, for eksempel forslaget til ny regulering av pensjon under utbetaling. De nye opptjenings- og beregningsreglene i folketrygden, som vil innføres gradvis fra og med 1954-årskullet, vil kreve ytterligere tilpasninger, blant annet i samordningsregelverket. Dette må utredes nærmere, og departe-

mentet vil komme tilbake med forslag til nødvendige lovendringer.

2.2.2 Levealdersjustering av offentlig tjenstepensjon og tilpasning til fleksibel alderspensjon fra folketrygden

Det har ikke kommet særlige innvendinger mot viktige hovedprinsipper når det gjelder innføring av levealdersjustering og tilpasning av offentlig tjenstepensjon til ny alderspensjon i folketrygden.

Det foreslås at både alderspensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger (bruttopenjsjonen) og samordningsfradraget skal levealdersjusteres ved at både brutto tjenstepensjon og samordningsfradragene divideres med forholdstallet som er fastsatt i folketrygden. Levealdersjusteringen og samordningen skal skje tidligst fra 67 år. I de tilfeller alderspensjonen fra folketrygden er tatt ut tidligere enn 67 år skal samordningen skje som om folketrygden var tatt ut ved 67 år, eventuelt senere dersom tjenstepensjonen tas ut etter 67 år. Det foreslås videre at brutto tjenstepensjon ved arbeid etter 67 år kan øke slik at en kan kompensere for effekten av levealdersjusteringen. Det vil si at pensjonen kan øke inntil forholdstallet er 1. Arbeid utover denne alderen vil normalt ikke få betydning for samlet pensjon, bortsett fra tilfeller der pensjonsgrunnlaget blir høyere eller tjenestetiden øker.

2.2.3 Nærmere om innføring av levealdersjustering – individuell garanti

Levealdersjusteringen av offentlig tjenstepensjon innebærer at offentlig tjenstepensjon på samme måte som alderspensjon fra folketrygden reduseres ved gitt uttaksalder dersom levealderen øker. Avtalen fra tariffoppgjøret 2009 inneholder imidlertid en individuell garanti for opptjente rettigheter i tjenstepensjonsordningene pr. 1. januar 2011. Garantien gjelder dermed for alle årskull født til og med 1958. Det vil si at garantien gjelder for alle som omfattes av lovforslagene i denne proposisjonen.

Den individuelle garantien omfatter personer som pr. 1. januar 2011 har 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, og sikrer 66 pst. av pensjonsgrunnlaget ved 67 år etter 30 års opptjening. Det foreslås at garantien anvendes etter at pensjonen er beregnet, levealdersjustert og samordnet. Det gis et garantitillegg dersom summen av tjenstepensjonen etter samordning og alderspensjonen fra folketrygden, som også er levealdersjustert, blir lavere enn det garanterte nivået på 66 pst. av pensjonsgrunnlaget. Det foreslås at det ved prøving av garantien skal legges til grunn at folketrygdens alderspensjon er tatt ut samtidig med tjenstepensjonen. Dersom tjenstepensjonen tas ut etter 67 år, skal garantien prøves ved uttaksalderen. Videre foreslår departementet at den individuelle ga-

rantien skal gjelde forholdsmessig for personer med mindre enn full opptjeningsstid.

Noen høringsinstanser mener at all tjenestepensjon for opptjening før 1. januar 2011 må beregnes uten levealdersjustering. Dette innebærer at det må foretas en todelt beregning og samordning, der pensjon for opptjeningsår før 1. januar 2011 beregnes uten levealdersjustering, og pensjon for opptjeningsår etter 1. januar 2011 beregnes med levealdersjustering. Det er også stilt spørsmål ved om grunnlovsvernet for opptjente rettigheter pr. 1. januar 2011 i de offentlige tjenestepensjonsordningene er tilstrekkelig ivaretatt med forslaget.

Etter forslaget gjennomføres levealdersjusteringen på hele pensjonen uten at en skiller mellom opptjening før og etter 1. januar 2011. Dermed gjennomføres levealdersjusteringen på samme måte som i folketrygden. Det viser i denne sammenheng til avtalen fra tariffoppgjøret i 2009 der det blant annet heter:

«I tråd med Stortingets vedtak skal alderspensjon fra offentlige tjenestepensjonsordninger levealdersjusteres [...] etter nye regler på samme måte og fra samme tidspunkt som alderspensjon fra folketrygden.»

Grunnlovsvernet for opptjente rettigheter ivaretas ved den individuelle garantien som sikrer at samlet pensjon, etter levealdersjustering, er 66 pst. av sluttlønn ved full opptjening.

2.2.4 Regulering av pensjon og pensjonsgrunnlag

Det foreslås at oppsatte rettigheter i de offentlige tjenestepensjonsordningene skal reguleres med lønnsveksten frem til uttakstidspunktet. Det følger av Stortingets pensjonsforlik fra 2005 og avtalen fra tariffoppgjøret i 2009 at alderspensjon fra offentlig tjenestepensjon skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden. Det foreslås i samsvar med dette at alderspensjon fra de offentlige tjenestepensjonsordningene skal reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 pst. På samme måte som i folketrygden skal dette gjelde uavhengig av om alderspensjonen er tatt ut ved 67 år eller tidligere fra en særaldersgrense. Departementet foreslår videre at også AFP i offentlig sektor skal reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 pst.

Det foreslås at pensjonsgrunnlaget for medlemmer som har mottatt alderspensjon etter særaldersgrense eller avtalefestet pensjon skal omregnes ved 67 år ved at pensjonsgrunnlaget oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsesalderen til 67 år. Tilsvarende skal gjelde ved 65 år for medlemmer som har tatt ut AFP før 65 år, og fra 65 år skal ha AFP beregnet som tjenestepensjon.

Uføre- og etterlattepensjon fra folketrygden skal reguleres med lønnsveksten frem til 67 år, da disse pensjonene avløses av alderspensjon. Uføre- og etterlattepensjon fra offentlige tjenestepensjonsordninger er livsvarige ytelser, og departementet foreslår at disse pensjonene skal reguleres med lønnsveksten frem til 67 år og deretter reguleres med lønnsveksten fratrukket 0,75 pst.

2.2.5 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at partene i offentlig sektor i tariffoppgjøret i 2009 ble enige om at dagens regler for tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor skal videreføres og tilpasses ny alderspensjon i folketrygden. Flertallet konstaterer at arbeidstakerorganisasjonene i ettertid har innvendinger mot vesentlige sider av regjeringens forslag. Det gjelder for innfasingen av levealdersjusteringen, samordning av tjenestepensjon og alderspensjon ved uttak av alderspensjon etter 67 år og samordningen av offentlig tjenestepensjon med AFP i privat sektor. Dette ble bekreftet under komiteens høring.

Flertallet viser til at pensjonsforliket og avtalen fra tariffoppgjøret i 2009 tilsier at reglene for offentlig tjenestepensjon skal videreføres, men tilpasses alderspensjon fra folketrygden. Alderspensjonen fra tjenestepensjonsordningen skal altså levealdersjusteres på samme måte, og fra samme tidspunkt som alderspensjon fra folketrygden, altså fra fylte 67 år.

Flertallet viser til at de nye opptjeningsreglene for alderspensjon i folketrygden fases gradvis inn fra 2016, mens fleksibelt uttak og levealdersjustering gjennomføres fra 2011 ved at opptjent og beregnet pensjon justeres for uttaksalder og gjennomsnittlig forventet levetid etter et bestemt forholdstall. Forholdstallet ved 67 år er satt til 1 for 1943-årskullet. Nye årskull etter 1943-årskullet må dermed arbeide lenger for å oppnå samme pensjon. Flertallet viser i den forbindelse til eksemplene som er brukt i proposisjonen, som viser at en person fra 1953-årskullet må stå i stilling til han eller hun er 68 år for å oppnå samme bruttopensjon som vedkommende ville fått ved 67 år uten levealdersjustering.

Under komiteens høring kom det frem at de ansattes organisasjoner i staten uten unntak mener at staten i den foreliggende proposisjon har trukket avtalen ved tariffoppgjøret i 2009 altfor langt. De hevder at allerede opptjente rettigheter i tjenestepensjonen er vernet av grunnloven og at en levealdersjustering fra 2011 ikke kan gis tilbakevirkende kraft. De mener at kun rettigheter som opparbeides etter at Stortinget har gjort vedtak om endrede opptjeningsvilkår, kan levealdersjusteres.

Flertallet viser til at Justisdepartementets lovavdeling flere ganger har uttalt seg om pensjonsrettigheters grunnlovsværn. Offentlige tjenestepensjoner har et sterkere grunnlovsværn enn rettigheter etter folketrygden fordi tjenestepensjon anses som en del av arbeidsavtalen. Departementet forholder seg til at grunnlovsværnet for offentlige tjenestepensjonsordninger gjelder det beløp som pensjonisten har krav på etter tjenestepensjonens regelverk, det vil si 66 pst. av pensjonsgrunnlaget ved full opptjening.

Flertallet er oppmerksomme på at reglene for samordning med folketrygden innebærer at samlet pensjon ved full opptjening som oftest blir høyere enn 66 pst., selv etter levealdersjustering.

Flertallet har videre merket seg at de ansattes organisasjoner bestrider regjeringens vurderinger og at de vil støtte medlemmer som ønsker grunnlovsværnet prøvd rettslig.

Flertallet vil peke på at de ansattes organisasjoner har inngått en avtale med staten om å videreføre dagens AFP-ordning og tjenestepensjon tilpasset den nye alderspensjonen i Folketrygden. Levealdersjustering er et bærende prinsipp i pensjonsreformen og er følgelig felt ned i den inngåtte avtalen. Levealdersjustering betyr i realiteten at pensjonen reduseres med 0,5 pst. årlig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

2.3 Endringer i lov om Statens Pensjonskasse

Det foreslås endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse i tråd med forslagene i proposisjonens kapittel 4 Hovedtrekk i tilpasningen av offentlig tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor til ny alderspensjon i folketrygden, se innstillingens punkt 2.2

2.3.1 Endringer i beregningsreglene – levealdersjustering

Siden dagens bruttoordning skal videreføres, skal også de sentrale bestemmelsene om beregning av alderspensjon fra Statens Pensjonskasse videreføres. Det må imidlertid foretas en del endringer i lov om Statens Pensjonskasse da det skal foretas enkelte tilpasninger i alderspensjonen.

Alderspensjon fra Statens Pensjonskasse skal levealdersjusteres på samme måte og fra samme tidspunkt som alderspensjon fra folketrygden.

Forlaget om levealdersjustering foranlediger enkelte presiseringer i loven. Det foreslås også en presisering av at barnetillegg skal beregnes av alderspensjonen etter levealdersjustering.

Det følger av avtalen fra tariffoppgjøret i 2009 at det gis anledning til å kompensere for levealdersjus-

teringen ved å stå i stilling ut over 67 år. Som utgangspunkt skal det ved beregning av pensjonen benyttes forholdstallet ved den alderen vedkommende fratrer stillingen. Det foreslås imidlertid at det ikke kan benyttes et lavere forholdstall enn 1, jf. proposisjonens kapittel 4.

Reglene for levealdersjustering må tilpasses de tilfeller der en fratrer stillingen delvis og tar ut pensjon i forhold til den stillingsandelen som er fratrudd. Det foreslås at den delen av pensjonen som tas ut, beregnes med forholdstallet ved alder for uttaket. Tilsvarende skal den resterende delen av pensjon som tas ut senere, beregnes med forholdstallet som da er aktuelt. Det foreslås en hjemmel i loven, slik at det kan gi forskrifter med nærmere regler om anvendelse av forholdstall.

2.3.2 Individuell garanti

Hovedinnholdet i den individuelle garantien følger av avtalen i tariffoppgjøret i 2009, jf. proposisjonens kapittel 4.3. Det foreslås at bestemmelsen om individuell garanti tas inn i lov om Statens Pensjonskasse.

Garantien gjelder for alle årskull som er omfattet av lovforslagene her (årskullene til og med 1953-kullet). Garantien skal sikre et garantert pensjonsnivå for personer som pr. 1. januar 2011 har 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år.

Garantien, som tidligst gjelder fra 67 år, skal anvendes på summen av den alderspensjonen som utbetales fra Statens Pensjonskasse og alderspensjonen fra folketrygden. Brutto tjenestepensjon vil da være levealdersjustert og samordnet med folketrygden.

Den individuelle garantien skal sikre et garantert samlet pensjonsnivå ved fylte 67 år på minst 66 pst. av pensjonsgrunnlaget ved full tjenestetid. Som omtalt i proposisjonens kapittel 4 foreslås det at det også gis en garanti til personer som ikke har full tjenestetid i Statens Pensjonskasse. Det garanterte pensjonsnivået skal da utgjøre et forholdsmessig beløp avhengig av tjenestetiden.

Garantibestemmelsen kommer til anvendelse dersom samlet pensjon kommer under det garanterte nivået. I slike tilfeller skal det utbetales et garantitillegg slik at samlet pensjon inklusive garantitillegget kommer opp på garantinivået. Det foreslås at eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved anvendelse av garantiregelen.

Fordi folketrygdens alderspensjon fra 2011 kan tas ut fleksibelt fra 62 år, vil folketrygden kunne være tatt ut før garantien skal prøves ved 67 år. Dette kan gjelde både for ordinær alderspensjon fra Statens Pensjonskasse som tas ut ved 67 år og for alderspensjon fra Statens Pensjonskasse som er tatt ut tidligere etter særaldersgrense. I slike tilfeller skal samordningen gjennomføres fra 67 år som om alderspensjonen

fra folketrygden er tatt ut ved 67 år, jf. proposisjonens kapittel 7. Dette gjennomføres ved at alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen beregnes som basispensjon og divideres med forholdstallet ved 67 år. Dette betyr at garantiberegningen gjennomføres som om både alderspensjon fra folketrygden og tjenstepensjonen var tatt ut ved 67 år. For personer som har tatt ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år, må det foretas en særskilt beregning av garantibeløpet slik at tjenstepensjonsordningen ikke kompenserer for tidlig uttak av folketrygden. Både ved beregningen av samordningsfradragene og ved fastsettelsen av den alderspensjonen fra folketrygden som inngår i garantiberegningen, divideres basispensjonen fra folketrygden med forholdstallet ved 67 år.

Dersom tjenstepensjonen tas ut etter 67 år, gjennomføres garantiberegningen som om begge pensjonene var tatt ut ved uttaksalderen for tjenstepensjonen. Også i slike tilfeller kan alderspensjonen fra folketrygden være tatt ut tidligere enn tjenstepensjonen, slik at den faktiske alderspensjonen fra folketrygden vil være mindre enn den som inngår i garantiberegningen. Både ved beregningen av samordningsfradragene og ved fastsettelsen av den alderspensjonen som inngår i garantiberegningen, divideres basispensjonen fra folketrygden med forholdstallet ved uttaksalderen for tjenstepensjonen. For medlemmer av Statens Pensjonskasse som går over fra uførepensjon til alderspensjon senere enn 67 år, benyttes likevel den faktiske alderspensjon fra folketrygden i garantiberegningen.

I forslaget til § 24 a sjuende ledd er det presisert at også oppsatt alderspensjon fra Statens Pensjonskasse omfattes av garantibestemmelsen. I slike tilfeller vil full tjenestetid normalt være mer enn 30 år, maksimalt 40 år. Det garanterte nivået fastsettes i forhold til tjenestetidsbrøken.

2.3.3 Regulering av pensjon og pensjonsgrunnlag

Dersom Stortinget vedtar å endre lønningene til statens arbeidstakere, skal også spørsmålet om å regulere pensjonene fra Statens Pensjonskasse legges frem for Stortinget. Ved uttak av oppsatt pensjon skal pensjonsgrunnlaget på uttakstidspunktet oppreguleres på samme måte som pensjoner fra arbeidstaker fratradte stillingen. Tilsvarende gjelder pensjonsgrunnlaget for medlemmer av Statens Pensjonskasse som har gått over fra et høyere til et lavere pensjonsgrunnlag.

Pensjoner og pensjonsgrunnlag i Statens Pensjonskasse har siden 1. mai 1986 blitt regulert i samsvar med utviklingen i folketrygdens grunnbeløp.

2.3.3.1 NYE REGLER FOR REGULERING

I Statens Pensjonskasse gjennomføres regulering av pensjon ved at pensjonsgrunnlaget reguleres. Det foreslås at det lovfestes at alderspensjon under utbetaling reguleres årlig med virkning fra 1. mai ved at pensjonsgrunnlaget reguleres i samsvar med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 pst. Dermed vil all alderspensjon etter lov om Statens Pensjonskasse bli regulert på denne måten. Reguleringen vil også omfatte alderspensjon etter særaldersgrenser og avtalefestet pensjon beregnet som alderspensjon etter lov om Statens Pensjonskasse fra 65 år.

For å sikre at tjenstepensjon og samordningsfradrag reguleres likt etter uttak av pensjon, er det behov for særskilte regler for første regulering etter pensjonsuttak. Det foreslås, at på samme måte som i folketrygdens alderspensjon, skal fratrekket på 0,75 pst. settes ned forholdsmessig ved første regulering dersom pensjonen er tatt ut i månedene juni til april.

I proposisjonens kapittel 4 foreslås det at uførepensjoner og etterlattepensjoner reguleres med lønnsveksten frem til 67 år, og senere med lønnsveksten som deretter fratrekkes 0,75 pst. Det vil si at all regulering av pensjon fra Statens Pensjonskasse fra 67 år blir den samme. Det foreslås at barnepensjoner reguleres med lønnsveksten.

Det foreslås også i kapittel 4 at pensjonsgrunnlaget for medlemmer som har alderspensjon etter særaldersgrense eller avtalefestet pensjon, skal omregnes ved 67 år ved at grunnlaget reguleres i samsvar med lønnsveksten fra fratredelsesalderen og frem til 67 år. Tilsvarende skal gjelde ved 65 år for medlemmer med avtalefestet pensjon som fra 65 år får pensjonen beregnet som alderspensjon fra Statens Pensjonskasse.

I proposisjonens kapittel 4 er det foreslått at pensjonsgrunnlaget ved uttak av oppsatt pensjon skal oppreguleres med lønnsveksten fra det tidspunkt arbeidstaker fratradte stillingen og frem til uttakstidspunktet. Det tilsvarer reguleringen av pensjonsrettigheter under opptjening i folketrygden. Det foreslås at pensjonsgrunnlaget til arbeidstakere som har gått fra et høyere til et lavere pensjonsgrunnlag reguleres på tilsvarende måte.

Lønnsvekst skal defineres på samme måte som i folketrygden. I tråd med dette skal forventet lønnsutvikling i reguleringsåret legges til grunn for reguleringen, justert for eventuelt avvik mellom forventet og faktisk lønnsutvikling siste år. Dette gjennomføres ved at en benytter de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven.

2.3.4 *Overgang fra uførepensjon til alderspensjon*

2.3.4.1 INNLEDNING

Uførepensjonister i Statens Pensjonskasse får alderspensjon fra og med måneden etter at vedkommende når aldersgrensen for stillingen, det vil si senest ved fylte 70 år. I folketrygden skjer overgangen til alderspensjon ved fylte 67 år.

I de fleste tilfellene vil alderspensjon fra Statens Pensjonskasse være den samme som den uførepensjonen en tidligere hadde. I en del tilfeller der pensjonisten har hatt deltidsstilling vil imidlertid alderspensjon fravike fra uførepensjonen. Alderspensjonen kan i noen tilfeller bli høyere, og i andre tilfeller lavere.

2.3.4.2 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Forslagene i proposisjonen innebærer at alderspensjon fra Statens Pensjonskasse som tas ut etter 67 år, beregnes ved å benytte forholdstallet på uttakstidspunktet, men begrenset til 1, jf. proposisjonens kapittel 4.2 og 5.2. En videreføring av dagens alder for overgang fra uførepensjon til alderspensjon vil, uten andre tilpasninger, innebære at uførepensjonister i offentlig sektor med aldersgrense 70 år får kompensert for levealdersjusteringen.

Det er gode grunner til at alder for overgang fra uførepensjon til alderspensjon er sammenfallende i de offentlige tjenestepensjonsordningene og i folketrygden. En endring av alderen for overgang vil imidlertid ha konsekvenser for pensjonen i en del tilfeller som må utredes nærmere. Det arbeides med forslag til ny uføreytelse i folketrygden. Det foreslås derfor at dagens alder for overgang fra uførepensjon til alderspensjon i de offentlige tjenestepensjonsordningene opprettholdes inntil videre. Det foreslås videre at forholdstallet ved 67 år skal benyttes ved beregning og levealdersjustering av alderspensjon ved 70 år for disse pensjonistene.

2.3.5 *Justeringer i bestemmelsene om AFP beregnet som alderspensjon fra Statens Pensjonskasse*

2.3.5.1 INNLEDNING

Avtalefestet pensjon (AFP) i statlig sektor er dels hjemlet i lov 11. juni 1993 nr. 64 om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl., og dels i lov om Statens Pensjonskasse. Loven fra 1993 gjelder avtalefestet pensjon mellom 62 og 65 år. Lov om Statens Pensjonskasse hjemler avtalefestet pensjon mellom 65 og 67 år. AFP-ordningen i statlig sektor er også regulert i hovedtariffavtalen i staten. Blant annet følger reglene om kombinasjon av AFP og arbeidsinntekt av tariffavtalen.

Etter avtalen fra tariffoppgjøret i 2009 skal dagens AFP-ordning i offentlig sektor videreføres. Det følger av avtalen at personer som velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år ikke i tillegg kan ta ut folketrygd- eller tjenstepensjonsberegnet AFP. Dette må konkretiseres og dessuten lovfestes for statlig sektor. Det er også nødvendig å regulere forholdet mellom privat og offentlig AFP.

2.3.5.2 DEPARTEMENTETS FORSLAG TIL JUSTERINGER

Det vises til forslag til § 3 bokstav e annet til fjerde punktum i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse, jf. proposisjonens kapittel 6.2.6. Bestemmelsene skal regulere forholdet mellom AFP i statlig sektor og henholdsvis alderspensjon fra folketrygden og privat AFP. Det foreslås at det tas inn tilsvarende bestemmelser i lov om Statens Pensjonskasse. For øvrig foreslås det forenklinger, samt at det henvises til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse.

2.3.6 *Enkelte mindre justeringer*

- Delvis alderspensjon
Det foreslås at det klargjøres i lov om Statens Pensjonskasse at medlemmet får alderspensjon også når stillingen ikke fratres helt.
- Tidspunktet for når oppsatt alderspensjon kan utbetales
Det foreslås at det i lov om Statens Pensjonskasse gjøres endringer slik at det uttrykkelig går frem av bestemmelsen at oppsatt alderspensjon (for dem med aldersgrense 70 år) utbetales fra den første dag i måneden etter fylte 67 år hvor det blir utbetalt alderspensjon fra folketrygden.
- Justering av enkelte bestemmelser om uførepensjon
Bestemmelsene om levealdersjustering og garantert pensjonsnivå skal ikke anvendes ved beregning av uførepensjon. Det foreslås at bestemmelser reguleres i loven.

2.3.7 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har videre merket seg at regjeringen har foreslått at det skal gis en individuell garanti som sikrer alle med full opptjening en pensjon som minst er 66 pst. av sluttlønn ved avgang 67 år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

REGULERINGEN AV PENSJON OG PENSJONS-GRUNNLAG

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at regjeringen foreslår at oppsatte rettigheter i offentlige tjenestepensjonsordninger skal reguleres med lønnsveksten frem til uttakstidspunktet, og at all alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen skal reguleres på samme måte frem til uttak ved oppnådd aldersgrense på 67 år. Flertallet viser videre til at regjeringen foreslår at pensjonsgrunnlaget for pensjonister med alderspensjon etter særaldersgrense eller AFP omregnes ved 67 år, ved at pensjonsgrunnlaget oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet til 67 år. Tilsvarende skal gjelde ved 65 år for medlemmer som har tatt ut AFP før 65 år og fra dette tidspunkt skal ha AFP beregnet som tjenestepensjon.

Flertallet er enig i dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

NYE REGLER FOR REGULERING

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er oppmerksom på at noen av forslagene i proposisjonen omfatter alle årskull, for eksempel reguleringen av pensjon under utbetaling. I de senere årene har reguleringen av pensjonene fulgt lønnsveksten i samfunnet. Den nye reguleringen, som trer i kraft fra 2011, innebærer at all utbetalt alderspensjon og AFP reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 pst. Flertallet slutter seg også til regjeringens forslag om at AFP i offentlig sektor også reguleres som alderspensjon, det vil si med lønnsveksten, og deretter fratrekkes 0,75 pst.

Alderspensjonene vil dermed få en noe svakere regulering enn lønnsveksten i samfunnet.

Flertallet understreker at dette er i samsvar med pensjonsforliket og av hensyn til bærekraften i pensjonssystemet.

Flertallet vil dessuten peke på at realverdien av pensjonene likevel vil vokse med 50 pst. frem mot 2050.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

OVERGANG FRA UFØREPENSJON TIL ALDERS-PENSJONEN

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at uførepensjonen i Statens Pensjonskasse løper frem til fylte 70 år. I Folketrygden gis alderspensjon ved fylte 67 år.

Flertallet peker videre på at Stortinget nylig har behandlet tilpasningen av nåværende uføretrygd til alderspensjon i folketrygden. Stortingsflertallet gikk da inn for levealdersjustering av alderspensjon ved 67 år, og flertallet peker på at uførepensjonen ikke levealdersjusteres. I og med at aldersgrensen for overgang fra uførepensjon til alderspensjon settes til 70 år, skjermes uførepensjonister mot levealdersjusteringen for årene fra 67 og frem til fylte 70 år.

Flertallet er enig i at denne skjermingen opprettholdes inntil videre, men likevel slik at forholdstallet ved 67 år skal legges til grunn ved beregning og levealdersjustering av alderspensjon ved fylte 70 år.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, understreker imidlertid at skjermingsreglene for levealdersjustering av uføretrygd skal gis endelig utforming ved behandling av lovsak om ny uførestønad.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil komme tilbake til en endelig vurdering av saken i forbindelse med regjeringens varslede forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser for øvrig til sine merknader i forbindelse med behandling av overnevnte proposisjon, jf. Innst. 251 L (2009–2010).

2.4 Lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse

2.4.1 Innledning

Etter avtalen fra tariffoppgjøret 2009 skal dagens AFP-ordning i offentlig sektor videreføres. Det ble også avtalt at personer som velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år ikke i tillegg kan ta ut folketrygd- eller tjenestepensjonsberegnet AFP.

AFP-ordningen i statlig sektor er dels hjemlet i lov 11. juni 1993 nr. 64 om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl., dels hjemlet i lov om Statens Pensjonskasse. AFP-ordningen i statlig sektor er også regulert i hovedtariffavtalen i staten, jf. punkt 4.2 i gjeldende hovedtariffavtale. Det vises til proposisjonens kapittel 3.4 der det er redegjort nærmere for dagens AFP-ordning i offentlig sektor og kapittel 5.6. som omhandler AFP i statlig sektor mellom 65 og 67 år.

2.4.2 Ny lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse

2.4.2.1 INNLEDNING

Det foreslås at gjeldende regler for AFP i statlig sektor mellom 62 og 65 år fra 1. januar 2011 videreføres i ny lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse. Gjeldende lov om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl. foreslås opphevet fra samme dato. Høringsinstansene som har uttalt seg har ikke hatt vesentlige merknader til lovutkastet.

2.4.2.2 OMFANG

AFP-ordningen i statlig sektor før 65 år skal som i dag omfatte arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens Pensjonskasse.

2.4.2.3 VILKÅR FOR RETT TIL AFP

For å ha rett til AFP må arbeidstakeren, som i dag, fratrukket stillingen etter fylte 62 år når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part. Det foreslås at tilsvarende bestemmelser tas inn i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse. Det foreslås videre at det også presiseres at tariffavtale, godkjent av departementet, er likestilt med tariffavtale hvor staten er part. Dette skyldes at loven også gjelder medlemmer av Statens Pensjonskasse utenfor det statlige hovedtariffområdet. Det må i slike tilfeller inngås særskilte tariffavtaler om AFP for hver virksomhet, som departementet må godkjenne.

Andre vilkår som skal videreføres er at arbeidstakeren må; være i lønnet arbeid på pensjoneringstidspunktet, ha en pensjonsgivende inntekt som på årsbasis overstiger grunnbeløpet i folketrygden, samt ha hatt en tilsvarende pensjonsgivende inntekt året før pensjonering. I tillegg må vedkommende ha minst 10 år med poengopptjening i folketrygden fra fylte 50 år til og med året før uttaksåret. Istedenfor dette vilkåret kan vedkommende etter tariffavtale ha minst 10 års medlemskap i Statens Pensjonskasse etter fylte 50 år. Det er bestemt i tariffavtale at medlemskap i andre offentlige tjenestepensjonsordninger er likestilt med medlemskap i Statens Pensjonskasse. Det er dessuten et vilkår at medlemmet i de 10 beste årene fra 1967 til og med året før uttak av AFP har hatt en gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt på minst 2 ganger folketrygdens grunnbeløp.

Det foreslår at de nevnte vilkårene for rett til AFP gjengis i loven. Det alternative vilkåret om 10 års medlemskap i Statens Pensjonskasse etter fylte 50 år, som følger av tariffavtale, foreslås tatt inn i loven.

2.4.2.4 BEREGNING AV AFP

AFP fra 62 til 65 år består i dag av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller et sært tillegg som beregnes

etter reglene i folketrygdloven kapittel 3. Ved beregningen medregnes pensjonspoeng som for folketrygdens uførepensjon. I tillegg utbetales det et skattepliktig AFP-tillegg på 20 400 kroner pr. år. Det er en øvre begrensning i pensjonsnivået på 70 pst. av tidligere inntekt, for å unngå at pensjonen blir høyere enn den inntekten den skal erstatte.

Det foreslås at dagens beregningsregler videreføres. Herunder videreføres bestemmelsene om at beregningen av AFP skal skje uten at det tas hensyn til eventuell avdød ektefelles trygdetid eller poengopptjening, og at forsørgingstillegg skal begrenses til tillegg for forsørging av ektefelle som har fylt 60 år. Visse unntak i forhold til beregningsreglene for uførepensjon som er videreført fra tidligere lov 17. juni 1966 nr. 12 om folketrygd videreføres også.

2.4.2.5 AFP I KOMBINASJON MED ARBEIDSINNTJEKT

Dersom pensjonisten har pensjonsgivende inntekt etter uttaket av AFP, skal pensjonen i dag reduseres med samme prosentandel som den nye pensjonsgivende inntekten utgjør av tidligere pensjonsgivende inntekt. AFP avkortes ikke dersom den pensjonsgivende inntekten er under 15 000 kroner (toleransebeløp).

Det foreslås at reglene om AFP og arbeidsinntekt videreføres. Det vises til at forskrift 22. mai 2000 nr. 532 om kombinasjon av avtalefestet pensjon og arbeidsinntekt (pensjonsgivende inntekt), som i dag er hjemlet i lov om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon § 7, har utfyllende avkortingsbestemmelser og regler for fastsetting av tidligere pensjonsgivende inntekt. Det legges til grunn at det gis en tilsvarende forskrift med virkning fra 1. januar 2011 med hjemmel i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse § 7, jf. proposisjonskapittel 6.2.9.

2.4.2.6 FORHOLDET TIL ANDRE YTELSER

AFP mellom 62 og 65 år kan i dag ikke ytes for tidsrom hvor det ytes arbeidsavklaringspenger, foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller etterlattepensjon fra folketrygden. Det foreslås at denne bestemmelsen videreføres.

Det foreslås videre at forholdet til alderspensjon fra folketrygden og AFP etter AFP-tilskottsloven reguleres her. Det følger av avtalen fra tariffoppgjøret 2009 at personer som velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år ikke i tillegg kan ta ut folketrygd- eller tjenestepensjonsberegnet AFP. Det foreslås at personer som har tatt ut alderspensjon fra folketrygden helt eller delvis, og som senere ønsker å ta ut AFP, må ha anledning til dette dersom utbetalningen av folketrygdens alderspensjon stoppes. Tilsvarende foreslås det at om man har tatt ut AFP kan man

senere velge å ta ut folketrygdens alderspensjon. Forutsetningen da vil være at AFP faller bort.

I AFP-tilskottsloven § 8 tredje ledd er det bestemt at AFP i privat sektor ikke kan ytes til personer som har mottatt AFP i offentlig sektor. Det foreslås at en tilsvarende bestemmelse bør gjelde for AFP i offentlig sektor, slik at en ikke kan motta AFP i offentlig sektor dersom en allerede mottar eller har mottatt AFP i privat sektor. Det vises til tilsvarende regulering av forholdet mellom disse ytelsene og AFP beregnet som alderspensjon fra Statens Pensjonskasse, jf. omtale i proposisjonens kapittel 5.6.

2.4.2.7 ØVRIGE BESTEMMELSER OM UT BETALING

Bestemmelsene om utbetaling av AFP i utlandet følger av eksportreglene i folketrygdloven. AFP i form av tilleggspensjon vil alltid kunne utbetales i utlandet. Det samme gjelder grunnpensjonsdelen, forutsatt at pensjonisten har minst 20 års botid i Norge i yrkesaktiv alder. I motsatt fall utbetales bare grunnpensjon og eventuelt sært tillegg for det antall botidsår som svarer til det antall poengår som tilleggspensjonen ytes etter. Det foreslås at henvisningen til folketrygdloven videreføres.

Bestemmelsene om tilbakekreving etter feilutbetaling følger i dag av folketrygdloven, og det foreslås at denne henvisningen videreføres.

2.4.2.8 REGULERING AV AFP

Regulering av AFP følger i dag av hovedtariffavtalen i staten og har skjedd i takt med de årlige økningene i grunnbeløpet i folketrygden, på samme måten som blant annet alderspensjon fra Statens Pensjonskasse. Det viser til proposisjonens kapittel 4.4 der regulering av pensjon og pensjonsgrunnlag er nærmere behandlet.

Det foreslås at bestemmelser om regulering av AFP under utbetaling tas inn i loven.

2.4.2.9 FORSKJELLIGE BESTEMMELSER

Det foreslås at AFP-ordningen i statlig sektor fortsatt administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder tilståelse og utbetaling av pensjoner. Det foreslås at pensjonsordningen for øvrig administreres av Statens Pensjonskasse.

Ordningen med anke til Trygderetten videreføres, samtidig som det presiseres at ankeadgangen også gjelder vedtak fattet av Statens Pensjonskasse.

Garantien om at ytelser er etter loven statsgarantert videreføres.

Det vil være nødvendig at enkelte bestemmelser i loven utfylles ved forskrift, og det foreslår at det gis hjemmel for dette.

Det foreslås at loven trer i kraft 1. januar 2011, og at lov om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl. oppheves fra samme dato. Det presiseres

at loven får virkning for avtalefestet pensjon som tas ut med virkningsdato før 1. januar 2011.

2.4.3 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at AFP i offentlig sektor gjelder aldersgruppen 62 til 65 år og består av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller sært tillegg og har en øvre begrensning på 70 pst. av lønn ved tidspunktet for uttak av pensjon. Fra 65 år beregnes AFP som en alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen. Dersom en AFP-pensjonist har inntekt ut over 15 000 kroner i tillegg til pensjonen, avkortes pensjonen etter egne regler.

Flertallet peker på at Stortinget nylig behandlet ny AFP i privat sektor. Den nye ordningen er «nøytral» i den forstand at pensjonen øker med senere uttakstidspunkt. AFP gis som tilleggspensjon til alderspensjonen og beholdes livet ut. I privat sektor er det ingen inntektsbegrensninger. Den enkelte kan arbeide og tjenes så mye han eller hun ønsker uten avkorting. Flertallet mener den nye AFP-ordningen i privat sektor er helt i overensstemmelse med hovedhensikten i pensjonssystemet, nemlig at det skal lønne seg å stå lenger i arbeid. Videreføringen av dagens AFP i offentlig sektor har ikke samme incitament, hvilket også begrenser mulighetene for å kompensere for levealdersjusteringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener det bør være et klart mål at også pensjonsordningene i offentlig sektor skal oppmuntre til å stå lenger i arbeid.

2.5 Endringer i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser

2.5.1 Innledning

Etter avtalen fra tariffoppgjøret i 2009 skal dagens regler for offentlig tjenestepensjon (bruttoordningen) og AFP i offentlig sektor videreføres med nødvendige tilpasninger til innføring av fleksibel alderspensjon fra folketrygden fra 2011 og med de tilpasninger som følger av pensjonsforliket fra 2005. Dette innebærer at også reglene om samordning av alderspensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning med alderspensjon fra folketrygden videreføres med nødvendige justeringer. Blant annet må reglene justeres fordi det innføres levealdersjustering fra 1. januar 2011.

Det vises til proposisjonens kapittel 7.2 hvor det er redegjort nærmere for gjeldende hovedregler for samordning.

2.5.2 *Justering av omfangsbestemmelsene mv.*

I høringsnotatet ble det foreslått enkelte justeringer i samordningsloven § 1, blant annet for å tilpasse omfangsbestemmelsene til AFP-ordningen i privat sektor, som endres fra 1. januar 2011, jf. lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven). Ingen hadde merknader til forslaget.

Det foreslås at det gis en ny bestemmelse i samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav e, der det fremgår at livsvarig AFP, som gis som et påslag til fleksibel alderspensjon fra folketrygden omfattes av samordningsloven, jf. AFP-tilskottsloven kapittel 2, jf. proposisjonens kapittel 3.

Omfangsbestemmelsene i samordningsloven vedrørende AFP videreføres, det vil si at AFP i offentlig sektor mellom 65 og 67 år omfattes av § 1 nr. 1 første ledd bokstav a, mens AFP i offentlig sektor mellom 62 og 65 år omfattes av bokstav d. Det samme gjelder AFP i privat sektor etter AFP-tilskottsloven kapittel 4, som viderefører gjeldende regler for AFP i en overgangsperiode når pensjonen er tatt ut før 1. januar 2011.

Samordningsloven § 3 første ledd regulerer i hvilken grad forsørgingstillegg omfattes av samordningsloven. Forsørgingstillegg inngår i dag bare i samordning av tjenestepensjoner og personskadetrygder, og ikke ved samordning av disse pensjonene med folketrygdens ytelser. Bestemmelsens annet punktum har derfor ikke lenger noen selvstendig betydning. Det foreslår at § 3 første ledd får ny ordlyd der det presiseres at forsørgingstillegg bare inngår i samordningen etter loven kapittel II og III og §§ 16 og 17.

Alderspensjon fra folketrygden kan tas ut gradert fra 2011. I tråd med gjeldende prinsipper for samordning av graderte pensjoner foreslås det at det presiseres i samordningsloven § 19 at fradraget skal graderes forholdsmessig i slike tilfeller. Det foreslås også en justering av § 20 som gjelder samordning av personskadetrygd.

2.5.3 *Supplerende regler for samordning med pensjon fra folketrygden*

2.5.3.1 ALDERS- OG UFØREPENSJON FRA OFFENTLIG TJENESTEPENSJONSORDNING

Både brutto tjenestepensjon og samordningsfradragene for alderspensjon fra folketrygden skal først beregnes etter dagens regler, jf. proposisjonens kapittel 4. Deretter skal både brutto tjenestepensjon og samordningsfradragene levealdersjusteres. Den individuelle garantien som blant annet omfatter de årskullene som denne proposisjonen gjelder for, skal an-

vendes etter at pensjonene er levealdersjustert og samordnet.

Alderspensjon fra folketrygden består i dag av grunnpensjon, tilleggspensjon og eventuelt sært tillegg og reguleres i dag av samordningslovens §§ 19 og 23. Samordningsreglene skal videreføres fra 1. januar 2011. Det foreslås at supplerende regler for samordning av alderspensjon fra tjenestepensjonsordning med alderspensjon fra folketrygden tas inn i samordningsloven § 24 nr. 1.

Det fremgår av forslaget at samordningen skal skje med utgangspunkt i basispensjonen. Det fremgår også av forslaget at basispensjonstillegg skal samordnes som sært tillegg. Det skal ytes et slikt tillegg dersom basispensjonen utgjør et mindre beløp enn minste pensjonsnivå etter folketrygdloven kapittel 19, jf. folketrygdloven § 19-9 slik den lyder etter den ovennevnte endringsloven. Det kan gis et særskilt tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd for å hindre at pensjonen faller under minste pensjonsnivå. Også dette tillegget skal samordnes som sært tillegg.

Det foreslås at levealdersjustering og samordning først skal skje fra 67 år, også i de tilfellene der alderspensjonen fra tjenestepensjonsordning tas ut før 67 år, jf. proposisjonens kapittel 4.2.4. Dette gjennomføres ved at samordningsfradragene beregnes etter reglene i samordningsloven §§ 19 og 23 og deretter divideres med forholdstallet ved 67 år, jf. omtalen av forholdstall i proposisjonens kapittel 4.2.1. Dersom alderspensjon fra folketrygden er tatt ut helt eller delvis før 67 år, skal også forholdstallet ved 67 år benyttes. Dermed vil tjenestepensjonen ikke påvirkes av at alderspensjon fra folketrygden er tatt ut før 67 år.

Dersom tjenestepensjonen tas ut etter 67 år, foreslås det i proposisjonens kapittel 4.2.4 at bruttopensjonen kan øke inntil det er kompensert for levealdersjusteringen, men slik at den ikke kan utgjøre mer enn 66 pst. av pensjonsgrunnlaget. Det foreslås at opptjening av tjenestepensjon og alderspensjon fra folketrygden ut over dette ikke får konsekvenser for samlet pensjon. For samordningen innebærer dette at forholdstallet som gjelder ved den alderen tjenestepensjonen tas ut, skal benyttes, men aldri lavere enn 1,00. Dersom alderspensjonen fra folketrygden er tatt ut før tjenestepensjonen, skal forholdstallet ved uttaksalderen for tjenestepensjonen benyttes i samordningsberegningen. Dermed unngår man at tjenestepensjonsordningen kompenserer for at alderspensjonen fra folketrygden tas ut før tjenestepensjonen.

Det foreslås at overgang fra uførepensjon til alderspensjon også etter 1. januar 2011 skal skje ved aldersgrensen (normalt 70 år), jf. proposisjonens kapittel 5.5.3. Ved levealdersjusteringen av brutto tjenestepensjon fra 70 år foreslås det å benytte forholdstallet ved 67 år. I perioden mellom 67 og 70 år vil således tjenestepensjonen fortsatt være en uførepensjon

som dermed ikke er levealdersjustert. Pensjonen fra folketrygden vil være en alderspensjon som er levealdersjustert. Det foreslås at det presiseres i samordningsloven § 24 nr. 2 at uførepensjonen samordnes med alderspensjonen fra folketrygden etter bestemmelsene i nr. 1. Det vil si at forholdstallet ved 67 år legges til grunn. I disse tilfellene vil det regelmessig være dette forholdstallet som er benyttet ved beregningen av alderspensjonen fra folketrygden.

2.5.3.2 ENKE- OG ENKEMANNSPENSJON FRA OFFENTLIG TJENESTEPENSJONSORDNING

Enke- og enkemannspensjoner fra offentlig tjenestepensjonsordning er som utgangspunkt netto pensjonsytelser som ikke skal samordnes med ytelser fra folketrygden. Enke- og enkemannspensjon utgjør 9 pst. av pensjonsgrunnlaget til det avdøde medlemmet av tjenestepensjonsordningen ved full pensjongsivende tjenestetid. Det er imidlertid fortsatt noen enker og enkemenn som etter en overgangsordning har rett til bruttopensjon, som skal samordnes med blant annet pensjoner fra folketrygden. Slik etterlattepensjon utgjør 39,6 pst. av avdødes pensjonsgrunnlag ved full pensjongsivende tjenestetid, og pensjonen utbetales livet ut med mindre pensjonisten inngår nytt ekteskap. Det er disse pensjonene som omtales i proposisjonen.

Det foreslås at gjeldende regler for samordning videreføres slik at netto tjenestepensjon etter samordning blir som i dag for disse overgangspensjonene som er under utfasing. Det foreslås at samordning med alderspensjon fra folketrygden skjer fra 67 år. Enke- og enkemannspensjon fra tjenestepensjonsordning er ikke omfattet av avtalen fra tariffoppgjøret i 2009, og det legges til grunn at disse pensjonene ikke skal levealdersjusteres. For å sikre at netto tjenestepensjon etter samordning blir som i dag, foreslås det at heller ikke samordningsfradragene skal levealdersjusteres.

Dersom en enke eller enkemann etter 1. januar 2011 velger å ta ut fleksibel alderspensjon fra folketrygden før 67 år, vil pensjonen til gjenlevende ektefelle fra folketrygden falle bort. Rettighetene etter avdøde ektefelle vil inngå i beregningen av alderspensjonen. Dette følger av folketrygdloven §§ 17-11 og 19-16, slik disse lyder med virkning fra 1. januar 2011, jf. endringslov 11. desember 2009 nr. 112. Det foreslås at samordningen også i disse tilfellene skal skje som i dag, uavhengig av om pensjonisten velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden. Enke- og enkemannspensjonen fra offentlig tjenestepensjonsordning samordnes i forhold til pensjon eller overgangsstonad til gjenlevende ektefelle som enken eller enkemannen ville hatt rett til fra folketrygden dersom fleksibel alderspensjon ikke var tatt ut.

2.5.3.3 PENSJON FRA PERSONSKADETRYGD

Personskadetrygdene yter pensjon etter særlovgivningen om yrkesskadetrygd og krigspensjonering. De fleste som i dag mottar pensjon fra personskadetrygdene vil ha alderspensjon fra folketrygden, og vil dermed ikke omfattes av de årskull som vil få levealdersjustert alderspensjon. Det vil likevel kunne forekomme enkelte tilfeller med pensjon fra personskadetrygdene til personer som ennå ikke er fylt 67 år 1. januar 2011.

Det foreslår at det i § 24 nr. 4 presiseres at samordningsfradragene – som i dag – beregnes etter henholdsvis samordningsloven § 20 når det gjelder folketrygdens grunnpensjon og etter særlovgivningen for personskadetrygdene når det gjelder folketrygdens tilleggspensjon, og at de øvrige reglene i paragrafen skal anvendes så langt de passer. Det vises ellers til forslaget om at det i lovene om henholdsvis krigspensjonering og yrkesskadetrygd tas inn en henvisning til samordningsloven.

2.5.3.4 REGULERING AV SAMORDNINGSFRADRAG FOR FOLKETRYGDENS ALDERSPENSJON

Det foreslås at det i samordningsloven tas inn en bestemmelse om at samordningsfradragene for folketrygdens alderspensjon får samme regulering som folketrygden.

2.5.4 Samordning med AFP fra privat sektor

2.5.4.1 INNLEDNING

AFP i privat sektor ytes i dag fra 62 til 67 år. Personer som har rett til AFP i privat sektor vil også kunne ha rett til offentlig tjenestepensjon før 67 år. Offentlig tjenestepensjon samordnes i dag med AFP i privat sektor etter de ordinære reglene for samordning med grunnpensjon og tilleggspensjon/særtilllegg.

Fra 1. januar 2011 innføres en ny AFP i privat sektor, jf. avtale i tariffoppgjøret i 2008. AFP i privat sektor vil da være knyttet til uttak av fleksibel alderspensjon fra folketrygden og utformet som et nøytralt, livsvarig påslag til alderspensjonen. Alderspensjon fra folketrygden og AFP i privat sektor kan dermed tas ut samtidig, og løpe parallelt livet ut.

AFP-ordningen er utformet med et tonivåuttak, som innebærer at dersom AFP tas ut før 67 år gis det et fast kronetilllegg frem til 67 år, samtidig som den livsvarige delen av AFP reduseres. AFP i privat sektor skal reguleres som alderspensjon i folketrygden. Det skal ytes et særskilt kompensasjonstillegg til AFP for arbeidstakere født i årskullene 1944–1962, da de omfattes av levealdersjustering. Kompensasjonstillegget reguleres ikke.

AFP i privat sektor skal beregnes på grunnlag av summen av inntekten i alle inntektsår frem til 62 år.

Det vil si at også eventuelle år en person har opptjent tjenestepensjon i offentlig sektor vil bidra til å øke AFP. Det skal for øvrig fortsatt ytes statstilskudd til ordningen.

Det er i hovedsak personer som mottar tjenestepensjon etter særaldersgrense før 67 år som i dag omfattes av samordningen med AFP i privat sektor. Det er dermed bare et begrenset antall personer som omfattes. Når AFP i privat sektor blir livsvarig, vil det være langt flere enn i dag som vil motta AFP i privat sektor samtidig med offentlig tjenestepensjon. Dermed vil antall personer som får sin offentlige tjenestepensjon samtidig med AFP i privat sektor øke betraktelig.

2.5.4.2 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Dagens brutto tjenestepensjonsordning i offentlig sektor skal videreføres med enkelte tilpasninger. Det er avtalt og lovfestet at AFP i privat sektor skal legges om fra 2011 fra å være en tidligpensjonsordning fra 62 til 67 år til en livsvarig ytelse. Ny AFP i privat sektor skal være et supplement til ny alderspensjon fra folketrygden.

Flere av høringsinstansene gir uttrykk for at den foreslåtte samordningen er streng. Det vises til at AFP i privat sektor fortsatt vil få statstilskudd og at offentlig tjenestepensjon skal videreføres som en brutto samordningspliktig ytelse. Det er utforming av tjenestepensjonen som er avgjørende for om det skal være samordning eller ikke, og ikke det forhold at både alderspensjon fra folketrygden og AFP i privat sektor legges om. Tjenestepensjonen vil dessuten fortsatt være tjent opp i år som inngår i beregningen av AFP.

Det foreslås at offentlig tjenestepensjon fortsatt skal samordnes med AFP i privat sektor. Det foreslås videre at AFP skal gå til fradrag i tjenestepensjonen og begrenses forholdsmessig hvis pensjonisten ikke har full tjenestetid i tjenestepensjonsordningen. Videre foreslås det at samordningen også skal omfatte kompensasjonstillegg etter AFP-tilskottsloven kapittel 3. Det foreslås at samordningen gjennomføres fra fylte 67 år. Dersom vedkommende har tatt ut AFP før fylte 67 år, foreslås det at samordningsfradraget likevel fastsettes som om AFP var tatt ut ved 67 år.

Dette er samme prinsipp som er lagt til grunn for forslaget om samordning av alderspensjon fra offentlige tjenestepensjonsordninger med alderspensjon fra folketrygden, jf. proposisjonens kapittel 7.4.1. Dette innebærer at tjenestepensjonsordningene ikke vil kompensere for tidliguttak av AFP.

Det foreslås at samordningsfradrag for AFP i privat sektor reguleres på samme måten som AFP-pensjonen, bortsett fra samordningsfradraget for kompensasjonstillegget som ikke reguleres.

2.5.5 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til regjeringens forslag til beregning, samordning og levealdersjustering av tjenestepensjon for årskullene til og med 1953-årskullet som innebærer at samordningsfordelene reduseres på grunn av levealdersjustering. Etter regjeringens oppfatning har samordningsfordelene samme grunnlovsvvern som folketrygden, det vil si at det avgjørende er om endringen er i strid med Grunnloven eller har klart urimelig eller rettfærdig tilbakevirkning. Flertallet har merket seg at staten i forhandlingene med de ansattes organisasjoner foreslo omtrent samme AFP-ordning i offentlig sektor som i privat sektor, men at organisasjonene sa «nei» til dette. De sto fast på en forlengelse av dagens AFP-ordning. Forskjellen på de to AFP-ordningene har også konsekvenser for samordningen.

Flertallet viser til at regjeringens forslag til regler for samordning av offentlig tjenestepensjon med AFP i privat sektor har vakt reaksjoner. Under komiteens høring ble dette spørsmålet tatt opp av flere av høringsinstansene, og det ble i den forbindelse vist eksempler på uheldige virkninger av samordningen av rettigheter i offentlig tjenestepensjon og AFP i privat sektor. Eksempelene viser at livsvarig pensjon fra 67 år ved tidlig avgang kan bli betydelig redusert, sammenliknet med dagens regler for offentlige tjenestepensjon, der tidlig avgang før 67 år ikke påvirkes i særlig grad. Flertallet mener at offentlig tjenestepensjon bør samordnes med AFP i privat sektor. Flertallet har dessuten merket seg at LO, YS, Unio og Akademikerne i sin felles høringsuttalelse uttaler:

«Det er trolig rimelig å videreføre en slags samordning av offentlig tjenestepensjon med AFP i privat sektor. Etersom privat sektors AFP endres, vil dagens regler for samordning ikke være egnet. Ved endring av samordningsreglene, er det viktig at nye regler ikke rammer enkelte utover de hensyn som samordningen skal ivareta.»

Det er etter flertallets syn uheldig at enkelte, som følge av samordningen kan få betydelig lavere alderspensjon enn de har regnet med, uten at de har reell mulighet til å tilpasse seg endringene i pensjonsreglene. Flertallet mener dette taler for at samordningen fases inn gradvis overfor disse gruppene.

Flertallet mener en slik innfasing av regjeringens forslag, ivaretar et av hovedprinsippene i pensjonsreformen, nemlig å stimulere til arbeid. På den måten vil pensjonen øke ved senere uttak og pensjonsnivåene øker like mye for de som går av sent som for de som går av tidlig. Pensjonsnivået ved tidlig uttak må imidlertid avveies mot pensjonsnivået ved sent uttak.

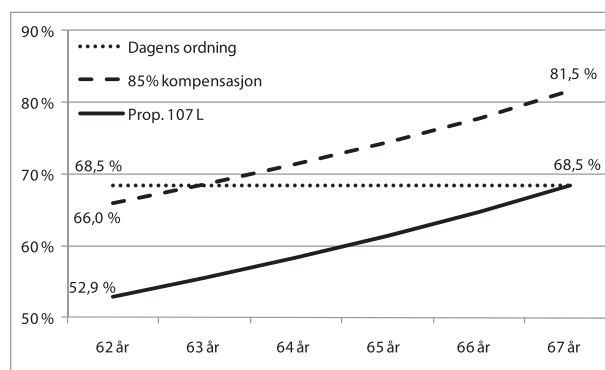
Flertallet foreslår at regjeringens forslag til regler for samordning av offentlig tjenestepensjon

med AFP i privat sektor iverksettes fra 2011, men at reglene fases gradvis inn. Innfasingen skal skje ved at personene i de første årskullene som berøres av samordningsreglene fra 2011 gis et tillegg som delvis motvirker effekten av samordningen.

Flertallet viser til brev av 8. juni 2010 fra Arbeidsministeren til komiteen og foreslår at personer i årskullene fra 1944 til og med 1953 får et tillegg som tilsvarer 85 pst. av samordningsfradraget, og at tilleg-

get deretter trappes gradvis ned over 10 årskull. Personer i 1954-kullet får 9/10 av tillegget, 1955-kullet får 8/10 av tillegget, osv. til 1962-kullet som får 1/10 av tillegget. Det vil si at personer født fra og med 1963 ikke gis tillegg. Denne innfasingen tilsvarer innfasingen av nye opptjeningsregler i folketrygdens alderspensjon.

Flertallet viser nedstående grafisk fremstilling og tabell:

Tabell 1 Samlet pensjon og kompensasjonsgrader fra 67 år ved uttak 62–67 år for ulike årskull ved nedtrapping. Delvis samordning nøytralt utformet. 85 pst. kompensasjon. Nedtrapping 1954–1962. Full opptjening i offentlig tjenstepensjon. 40 års opptjening i folketrygden og AFP ved 62 år. Inntekt 5,5 G. Enslig pensjonist. G = 72 006 kroner. Tabellen er en illustrasjon, basert på samordningsreglene for 1949–1953

Årskull	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år
1949–53	261 394 66,0 %	271 604 68,6 %	282 727 71,4 %	294 888 74,5 %	308 234 78 %	322 939 81,5 %
1954	256 215 64,7 %	266 425 67,3 %	277 548 70,1 %	289 709 73,2 %	303 055 76,5 %	317 759 80,2 %
1955	251 035 63,4 %	261 245 66,0 %	272 369 68,8 %	284 530 71,8 %	297 875 75,2 %	312 580 78,9 %
1956	245 856 62,1 %	256 066 64,7 %	267 190 67,5 %	279 351 70,5 %	292 696 73,9 %	307 401 77,6 %
1957	240 677 60,8 %	250 887 63,4 %	262 011 66,2 %	274 171 69,2 %	287 517 72,6 %	302 222 76,3 %
1958	235 498 59,5 %	245 708 62,0 %	256 831 64,9 %	268 992 67,9 %	282 338 71,3 %	297 043 75,0 %
1959	230 319 58,2 %	240 529 60,7 %	251 652 63,5 %	263 813 66,6 %	277 159 70,0 %	291 863 73,7 %
1960	225 139 56,8 %	235 349 59,4 %	246 473 62,2 %	258 634 65,3 %	271 979 68,7 %	286 684 72,4 %
1961	219 960 55,5 %	230 170 58,1 %	241 294 60,9 %	253 455 64,0 %	266 800 67,4 %	281 505 71,1 %
1962	214 781 54,2 %	224 991 56,8 %	236 115 59,6 %	248 275 62,7 %	261 621 66,1 %	276 326 69,8 %
1963	209 602 52,9 %	219 812 55,5 %	230 935 58,3 %	243 096 61,4 %	256 442 64,8 %	271 147 68,5 %

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Samordningsloven § 25 nytt tredje ledd skal lyde:

Personer som er født i 1953 eller tidligere skal gis overgangstillegg som tilsvarer 85 prosent av fradragene etter første og annet ledd. Tilleggene reduseres med 1/10 for hvert årskull fra og med 1954, slik at personer i dette kullet får 9/10 av tillegget, 1955-kullet får 8/10 av tillegget, osv. til 1962-kullet som får 1/10 av tillegget. Personer født i 1963 eller senere får ikke tillegg. Overgangstilleggene skal begrense fradragene etter første og annet ledd.

Lovforslagets tredje ledd blir fjerde ledd.»

Flertallet legger dessuten vekt på at tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor er en vesentlig del av lønnsystemet og at gode pensjonsrettigheter både har bidratt til å rekruttere og beholde arbeidskraft. Dessuten har pensjonsordningene vært en kompensasjon for lavere lønn enn i privat sektor. Etter flertallets oppfatning er det sterkt ønskelig å komme frem til en pensjonsmodell i offentlig sektor som reduserer samordningsbehovet, forenkler samordningssystemet og sikrer forutsigbarhet for opparbeidede pensjonsrettigheter.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

2.6 Endringer i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

2.6.1 Innledning

Pensjonsordning for apotekvirksomhet er en obligatorisk pensjonsordning for store grupper ansatte i apotekene og er regulert i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Regelverket er i store trekk sammenfallende med lov om Statens Pensjonskasse, men pensjonsordningen er siden 1. mars 2003 ikke omfattet av overføringsavtalen (avtalen om overføring av pensjonsrettigheter mellom de fleste offentlige tjenestepensjonsordningene).

Det foreslås justeringer i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., i tråd med forslagene i proposisjonens kapittel 4 og forslagene til endringer i lov om Statens Pensjonskasse i kapittel 5. Når det gjelder de nødvendige justeringer i samordningsregelverket vises det til proposisjonens kapittel 7.

2.6.2 Overgang fra uførepensjon til alderspensjon

Uførepensjonister som mottar uførepensjon fra pensjonsordningen for apotekvirksomhet får alderspensjon fra og med måneden etter at vedkommende når aldersgrensen for stillingen, det vil si senest ved fylte 70 år, som er den alminnelige aldersgrensen i pensjonsordningen. I folketrygden skjer overgangen ved fylte 67 år.

I høringsnotatet ble det bedt om synspunkter på om overgangen fra uførepensjon til alderspensjon fortsatt skal skje ved aldersgrensen for stillingen, eller om alderen for overgangen skal skje senest ved 67 år. Styret for pensjonsordningen for apotekvirksomhet uttalte: at det «ideelt sett burde ha vært en større grad av harmonisering av uføretrygd og alderspensjon fra 67 til 70 år», og at dette kan gjøres ved å endre overgangen fra uførepensjon til alderspensjon til 67 år. Styret påpeker at det er naturlig at de samlede tilpasninger kommer i forbindelse med de bebudede justeringer i uførepensjonen i folketrygden som en del av pensjonsreformen.

I forslaget til endringer i lov om Statens Pensjonskasse, jf. proposisjonens kapittel 5.5.3 innebærer at overgangen fra uførepensjon til alderspensjon for uførepensjonister med aldersgrense 70 år fortsatt skal skje ved aldersgrensen. Forholdstallet ved 67 år skal da benyttes ved beregning og levealdersjustering av alderspensjon ved 70 år for disse pensjonistene. Det foreslås at tilsvarende bestemmelse tas inn i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

2.6.3 Justering av bestemmelsene om AFP beregnet som alderspensjon fra pensjonsordningen for apotekvirksomhet

Avtalefestet pensjon (AFP) i apoteksektoren er dels hjemlet i lov 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., dels i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Loven fra 1994 gjelder avtalefestet pensjon mellom 62 til 65 år. Lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. hjemler avtalefestet pensjon mellom 65 og 67 år. AFP-ordningen i apoteksektoren er også regulert i tariffavtale.

Det legges til grunn at AFP-ordningen i apoteksektoren også skal videreføres, jf. avtalen fra tariffoppgjøret 2009. Det følger av avtalen at personer som velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år ikke i tillegg kan ta ut folketrygd- eller tjenstepensjonsberegnet AFP. Dette må konkretiseres og lovfestes i pensjonsordningen pensjonsordningen for apotekvirksomhet. Det er også nødvendig å regulere forholdet mellom privat og offentlig AFP.

Bestemmelsene som skal regulere forholdet mellom AFP i statlig sektor og henholdsvis alderspen-

sjon fra folketrygden og privat AFP, og vil også få anvendelse for AFP mellom 62 og 65 i apoteksektoren. Det foreslås at det også tas inn tilsvarende bestemmelser i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet for så vidt gjelder AFP mellom 65 og 67 år. Det foreslås også forenklinger i samme paragraf.

2.6.4 AFP beregnet som pensjon fra folketrygden

Forslaget til ny lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse viderefører deler av dagens regelverk for AFP i privat sektor, jf. lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon.

Det foreslås en mindre endring i gjeldende lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

I lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven), jf. Prop. 17 L (2009–2010), er det bestemt at AFP i privat sektor ikke kan ytes til personer som har mottatt AFP i offentlig sektor. I høringsnotatet ble det foreslått at en tilsvarende bestemmelse bør gjelde for AFP i offentlig sektor, slik at en ikke kan motta AFP i offentlig sektor mellom 62 og 67 år dersom en allerede mottar eller har mottatt AFP i privat sektor.

Det vises til forslaget i proposisjonens kapittel 8.6.2 om endringer 1 i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. for så vidt gjelder forholdet mellom AFP fra 65 til 67 år og henholdsvis alderspensjon fra folketrygden og privat AFP. For AFP mellom 62 og 65 år vil dette forholdet være regulert i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse, jf. proposisjonens kapittel 6.2.6.

2.6.5 Enkelte mindre justeringer

Det er i tillegg foretatt enkelte mindre justeringer når det gjelder:

– Delvis alderspensjon

Alderspensjon fra pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. ytes som hovedregel når medlemmet fratrer stillingen ved eller etter den aldersgrensen som gjelder for stillingen. Etter langvarig praksis ytes det pensjon også når stillingen fratres delvis. Det foreslås at dette presiseres i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., jf. forslag til en tilsvarende tilføyelse i lov om Statens Pensjonskasse.

– Tidspunktet for når oppsatt alderspensjon kan utbetales

Oppsatt alderspensjon fra pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. utbetales fra aldersgrensen for stillingen eller fra det tidspunkt vedkommende får utbetalt alderspensjon fra folketrygden. Det foreslås at det i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. presiseres at oppsatt alderspensjon (for de med aldersgrense 70 år) kan utbetales fra fylte 67 år dersom vedkommende får utbetalt folketrygdens alderspensjon.

– Beregning av uførepensjon

Uførepensjon fra pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. beregnes i utgangspunktet som en alderspensjon på grunnlag av pensjonsgrunnlaget på uføretidspunktet og tjenestetid medregnet frem til aldersgrensen. Bestemmelsene om levealdersjustering og garantert pensjonsnivå skal ikke anvendes ved beregning av uførepensjon, jf. proposisjonens kapittel 5.7.3. Det foreslås at bestemmelser om dette tas inn i lovteksten, jf. tilsvarende forslag i lov om Statens Pensjonskasse.

2.6.6 Komiteens merknader

Komiteen flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til proposisjonen og har for øvrig ingen merknader.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

2.7 Endringer i lov om pensjonsordning for sykepleiere

2.7.1 Innledning

Pensjonsordningen for sykepleiere omfatter de fleste offentlig godkjente sykepleierne og er regulert i lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere. Regelverket er i store trekk sammenfallende med lov om Statens Pensjonskasse, og pensjonsordningen er omfattet av overføringsavtalen (avtalen om overføring av pensjonsrettigheter mellom de fleste offentlige tjenestepensjonsordningene).

Det foreslås justeringer i lov om pensjonsordning for sykepleiere i tråd med forslaget i proposisjonens i kapittel 4 og forslagene til endringer i lov om Statens Pensjonskasse, jf. proposisjonens kapittel 5. Det vises til proposisjonens kapittel 9.2, 9.3 og 9.4 hvor dette er nærmere redegjort for. Når det gjelder de nødvendige justeringer i samordningsregelverket er dette behandlet i proposisjonens kapittel 7.

Det foreslås i tillegg enkelte mindre justeringer som følger av forslagene til endringer i lov om Statens Pensjonskasse, jf. kapittel 9.7.

2.7.2 Overgang fra uførepensjon til alderspensjon

Uførepensjonister i pensjonsordningen for sykepleiere skal ha alderspensjon fra og med måneden etter at vedkommende når aldersgrensen for stillingen. Aldersgrensen for sykepleiere er i utgangspunktet 65 år, mens den for overordnede sykepleiere og sykepleiere i administrative stillinger er 70 år. I folketrygden skjer overgangen ved fylte 67 år.

I høringsnotatet ble det bedt om synspunkter på om overgangen fra uførepensjon til alderspensjon fortsatt skal skje ved aldersgrensen for stillingen, eller om alderen for overgangen skal skje senest ved 67 år. Styret for pensjonsordningen for sykepleiere uttaler: at det vil være «En vesentlig fordel (...) å få like ytelser både i tjenstepensjonsordningen og i folketrygden, ikke minst med lik regulering.»

I forslaget til endringer i lov om Statens Pensjonskasse, jf. proposisjonens kapittel 5.5.3 innebærer at overgangen fra uføre- til alderspensjon for uførepensjonister med aldersgrense 70 år fortsatt skal skje ved aldersgrensen. Forholdstallet ved 67 år skal da benyttes ved beregning og levealdersjustering av alderspensjon ved 70 år for disse pensjonistene. Det foreslås at tilsvarende bestemmelse tas inn i lov om pensjonsordning for sykepleiere.

2.7.3 Justering av bestemmelsene om AFP beregnet som alderspensjon fra pensjonsordningen for sykepleiere

Avtalefestet pensjon for sykepleiere er dels hjemlet i lov om pensjonsordning for sykepleiere, dels i tariffavtale. Loven hjemler avtalefestet pensjon mellom 65 og 67 år, mens AFP-ordningen mellom 62 og 65 år er regulert i tariffavtale.

Det legges til grunn at AFP-ordningen for sykepleiere også skal videreføres, jf. avtalen fra tariffoppjøret 2009. Det følger av avtalen at personer som velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år ikke i tillegg kan ta ut folketrygd- eller tjenstepensjonsberegnet AFP. Dette må konkretiseres og lovfestes i pensjonsordningen for sykepleiere. Det er også nødvendig å regulere forholdet mellom privat og offentlig AFP. Det vises til proposisjonens kapittel 5.6. hvor forslag til en ny bestemmelse i lov om Statens Pensjonskasse som skal regulere forholdet mellom AFP fra offentlig sektor og henholdsvis alderspensjon fra folketrygden og privat AFP redegjøres nærmere for. Det foreslås en tilsvarende bestemmelse i lov om pensjonsordning for sykepleiere.

2.7.4 Komiteens merknader

Komiteen flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til proposisjonen og har for øvrig ingen merknader.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

2.8 Endringer i andre lover

2.8.1 Endringer i lovene om krigspensjonering

De fleste som mottar pensjon etter krigspensjonslovene vil allerede ha alderspensjon fra folketrygden. Levealdersjustering av alderspensjon fra folketrygden som innføres fra 1. januar 2011 vil i utgangspunktet ikke være aktuelt for denne gruppen. Det vil likevel kunne forekomme enkelttilfeller med pensjon fra krigspensjoneringen til personer som ennå ikke er fylt 67 år 1. januar 2011, for eksempel enkepensjoner. Det må derfor gjøres visse regelverkstilpasninger for de tilfeller krigspensjon utbetales samtidig med fleksibel alderspensjon fra folketrygden.

Krigspensjon er definert som personskadetrygd samordnes i dag med pensjoner fra offentlige tjenstepensjonsordninger, folketrygden og avtalefestet pensjon. Reglene om samordning av folketrygdens tilleggspensjon er inntatt i lovene om krigspensjonering, mens samordningen av grunnpensjon er regulert i samordningsloven. Det vises til proposisjonens kapittel 7.4 som omhandler nødvendige tilpasninger i samordningsreglene fra 2011 hvor det blant annet foreslås at de viktigste endringene inntas i samordningsloven § 24 med henvisninger i krigspensjoneringslovene.

Pensjoner fra krigspensjoneringen reguleres i dag tilsvarende som pensjoner etter lov om Statens Pensjonskasse, i samband med lønnsreguleringene for offentlige tjenestemenn. Fra 1. mai 1986 har pensjonene blitt regulert i samsvar med økning i folketrygdens grunnbeløp.

Det foreslås at systemet med at krigspensjonene reguleres som pensjonene til statspensjonistene videreføres. Det foreslås at bestemmelser om regulering av krigspensjonene fra 1. januar 2011 tas inn i tilleggsloven fra 1951 til krigspensjoneringslovene.

2.8.2 Endringer i lov om yrkesskadetrygd

Pensjoner etter yrkesskadetrygdloven er personskadetrygder og samordnes med pensjoner fra offentlige tjenstepensjonsordninger, folketrygden og avtalefestet pensjon. De fleste som i dag mottar pensjon etter den tidligere yrkesskadetrygdloven vil allerede

ha alderspensjon fra folketrygden. Det må gjøres visse regelverkstilpasninger for de tilfeller pensjon etter yrkesskadetrygdloven utbetales samtidig med fleksibel alderspensjon fra folketrygden, og reguleringsbestemmelsene må tilpasses pensjonsreformen.

Reglene om samordning med folketrygdens tilleggspensjon er inntatt i yrkesskadetrygdloven, mens samordningen med grunnpensjon er regulert i samordningsloven. Det foreslås at det tas inn henvisninger i yrkesskadetrygdloven til de viktigste tilpasningene i samordningsreglene fra 2011 som foreslås gitt i samordningsloven § 24.

Pensjoner etter lov om yrkesskadetrygd reguleres i dag i samsvar med endringer i folketrygdens grunnbeløp. Reguleringen vil da bli som for uføre- og etterlattepensjoner fra offentlige tjenestepensjonsordninger og for krigspensjoner.

2.8.3 Endring i AFP-tilskottsloven

Personer som tar ut AFP i offentlig sektor får i dag godskrevet pensjonspoeng i folketrygden som er medregnet ved beregning av AFP frem til 65 år. Bestemmelsen ble endret ved lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven) § 32 nr. 2, jf. Prop. 17 L (2009–2010)/Ot.prp. nr. 111 (2008–2009) og Innst.129 L (2009–2010). Endringen trer i kraft 1. januar 2011.

Det foreslås å justere endringslov slik at dagens godskrivingsregler for offentlig AFP videreføres.

2.8.4 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til proposisjonen og har for øvrig ingen merknader.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

2.9 Økonomiske konsekvenser for den enkelte

2.9.1 Innledning

Med unntak av de nye prinsippene for regulering som skal gjelde for alle pensjoner, berøres ikke AFP i offentlig sektor av de foreslåtte tilpasningene. Siden AFP fremdeles skal beregnes etter gjeldende regler, blir det i proposisjonen ikke presentert egne beregningseksempler for AFP i offentlig sektor.

Det vises til proposisjonens kapittel 11 der det er foretatt egen beregningseksempler for:

- Levealdersjustering av offentlig tjenestepensjon
- Flexibelt uttak av alderspensjon fra folketrygden
- Kompensasjon for levealdersjustering
- Individuell garanti, herunder:
 - Samtidig uttak av tjenestepensjon og alderspensjon fra folketrygden
 - Alderspensjon fra folketrygden tas ut på et annet tidspunkt enn tjenestepensjon
- Regulering av pensjonsgrunnlag for mottakere av AFP og alderspensjon etter særaldersgrense i samsvar med lønnsveksten.

2.9.2 Komiteens merknader

Komiteen flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til proposisjonen og har for øvrig ingen merknader.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

2.10 Økonomiske og administrative konsekvenser

2.10.1 Innledning og sammendrag

Det er gjort fremskrivninger av hvordan forslag i proposisjonen vil påvirke utgiftene til alderspensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning og AFP i offentlig sektor. Beregningene er begrenset til de årskull som fullt ut omfattes av forslagene, det vil si til og med 1953-kullet.

Dersom offentlig tjenestepensjon ikke tilpasses de vedtatte endringene i folketrygden, vil utgiftene til tjenestepensjon i offentlig sektor automatisk bli høyere enn med en videreføring av dagens pensjonsordninger i folketrygden og offentlig tjenestepensjon. Dette skyldes at de offentlige tjenestepensjonsordningene er bruttoordninger som sikter mot et gitt nivå på samlet pensjon. Dette innebærer at de offentlige tjenestepensjonsordningene dekker opp for eventuelle reduksjoner i folketrygden. Uten tilpasninger i de offentlige tjenestepensjonsordningene ville dette ha påført ordningene betydelig økte kostnader.

Statens Pensjonskasse har gjort fremskrivninger av antall alderspensjonister i Pensjonskassen frem til 2050. Fremskrivningene viser en markant vekst i antallet pensjonister, fra om lag 120 000 i 2009 til om lag 240 000 i 2050. Denne veksten skyldes både at antallet personer som når pensjonsalder vil øke, og forventninger om økt levealder.

Tilpasningene i regelverket for de offentlige tjenestepensjonsordningene og AFP i offentlig sektor vil kreve relativt betydelige tilpasninger i pensjonsle-

verandørenes administrative systemer. Blant annet må IKT-systemene tilpasses endringene i regelverket, og det må etableres nye rutiner for håndtering av pensjoner. Det må også utarbeides nye rutiner for informasjonsutvekslingen mellom tjenestepensjonsleverandørene og Arbeids- og velferdsetaten.

Det vises til proposisjonens kapittel 12 hvor det er nærmere redegjort for:

- Utgifter til alderspensjon og AFP fra offentlige tjenestepensjonsordninger, herunder:
 - Utgifter til alderspensjon og AFP i Statens Pensjonskasse
 - Utgifter til alderspensjon og AFP i kommunal sektor
- Utvikling i antall alderspensjonister
- Administrative konsekvenser.

2.10.2 Komiteens merknader

Komiteen flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til proposisjonen og har for øvrig ingen merknader.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader i denne innstilling.

3. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av proposisjonen ble det 10. mai 2010 avholdt åpen høring i saken. Følgende deltok på høringen:

- LO Kommune
- LO Stat
- Unio
- YS
- Akademikerne
- NHO
- KS
- Arbeidsgiverforeningen Spekter
- Postkom
- Vin og Brennvinarbeidernes Forening.

I forbindelse med behandling av proposisjonen sendte komiteen 7. juni 2010 en henvendelse til arbeidsministeren for å bli orientert om de vurderinger som er foretatt av ulike alternativer for samordning av offentlig tjenestepensjon og privat AFP, såkalt «nøytral» pensjonsordning. Statsrådets svarbrev av 8. juni 2010 ligger vedlagt innstillingen.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å omgjøre de offentlige tjenestepensjonene til nettoordninger i løpet av 2011.

Forslag 2

Prop. 107 L (2009–2010) sendes tilbake til regjeringen.

5. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lover:

A.

Vedtak til lov

om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse

§ 1 Omfang

Loven gjelder avtalefestet pensjon (AFP) til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, og som ytes i et bestemt tidsrom fram til arbeidstakeren ved fylte 65 år kan få alderspensjon etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 21 fjerde ledd.

§ 2 Vilkår for rett til avtalefestet pensjon

Arbeidstaker som fratrer sin stilling etter fylte 62 år, har rett til avtalefestet pensjon etter denne loven når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part eller i tariffavtale godkjent av departementet, og arbeidstakeren

- a) er i lønnet arbeid på uttakstidspunktet,
- b) har en pensjongivende inntekt på uttakstidspunktet som omregnet til årsinntekt overstiger gjeldende grunnbeløp i folketrygden, og hadde en pensjongivende inntekt over gjennomsnittlig grunnbeløp i året før uttaksåret,
- c) er godskrevet pensjospoeng i folketrygden for minst 10 år i perioden fra og med det år vedkommende fylte 50 år til og med året før uttaksåret, eller har minst 10 års medlemskap i Statens pensjonskasse etter fylte 50 år. Det kan bestemmes i tariffavtale at medlemskap i annen offentlig tjenestepensjonsordning er likestilt med medlemskap i Statens pensjonskasse, og

- d) har hatt en gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt på minst to ganger grunnbeløpet i folketrygden i de 10 beste inntektsårene etter 1966. Det gjennomsnittlige grunnbeløpet i det enkelte inntektsår legges til grunn.

§ 3 Utforming av avtalefestet pensjon

Pensjonen beregnes i samsvar med tariffavtale hvor staten er part eller tariffavtale godkjent av departementet. For øvrig gjelder følgende:

- a) Pensjonen består av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller særtillegg.
- b) Full pensjon tilsvarende ugradert uførepensjon beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 3, men uten poengtillegg etter § 7-3 nr. 3 i tidligere lov 17. juni 1966 nr. 12 om folketrygd. Det skal heller ikke tas hensyn til en avdød ektefelles poengopptjening eller trygdetid. Forsørgingstillegg ytes etter reglene for alderspensjon i folketrygdloven § 3-24, men slik at det bare ytes tillegg for forsørging av ektefelle som er 60 år eller eldre. Det gis et særskilt AFP-tillegg dersom dette følger av tariffavtale.
- c) Pensjon etter bokstavene a og b skal ikke overstige 70 prosent av tidligere inntekt.
- d) Dersom pensjonisten har arbeidsinntekt, skal pensjonen, med eventuelt AFP-tillegg, reduseres med samme prosent som arbeidsinntekten utgjør av tidligere inntekt. Dersom pensjonisten har fått utbetalt for lite eller for mye, skal det foretas et etteroppgjør.
- e) Det ytes ikke avtalefestet pensjon etter loven her for tidsrom hvor det ytes arbeidsavklaringspenger, foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller pensjon til gjenlevende ektefelle fra folketrygden. Det kan heller ikke tas ut avtalefestet pensjon samtidig med alderspensjon fra folketrygden. Er det tatt ut alderspensjon fra folketrygden, må den stanses før det gis avtalefestet pensjon. Det kan heller ikke ytes avtalefestet pensjon etter loven her til en person som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven.
- f) Avtalefestet pensjon etter loven her utbetales i utlandet etter reglene i folketrygdloven § 19-3.
- g) Folketrygdloven § 22-15 om tilbakekreving etter feilaktig utbetaling gjelder tilsvarende.

§ 4 Regulering av pensjonen

Pensjonen reguleres i samsvar med tariffavtale hvor staten er part eller tariffavtale godkjent av departementet. Reguleringen skjer årlig med virkning fra 1. mai. Pensjonen, unntatt forsørgingstillegg og AFP-tillegg, reguleres i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 19-14 andre ledd legges til grunn. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrukket forholdsmessig ned ut fra når i denne perioden pensjonen ble tatt ut. Ved regulering av forsørgingstillegg legges reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 19-14 tredje ledd til grunn.

§ 5 Administrasjon og avgjørelsesmyndighet

Pensjonsordningen administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder tilståelse og utbetaling av pensjoner. For øvrig administreres pensjonsordningen av Statens pensjonskasse. Spørsmålet om en arbeidstaker er omfattet av tariffavtalen avgjøres av departementet.

Vedtak fattet av Arbeids- og velferdsetaten eller Statens pensjonskasse etter loven her kan ankes inn for Trygderetten etter lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten.

§ 6 Statsgaranti

Ytelser etter denne loven er garantert av staten.

§ 7 Forskrifter

Departementet kan gi forskrifter om utfylling av vilkårene i §§ 1 til 5, herunder fastsetting av tidligere inntekt, nedre inntektsgrense for avkorting av pensjonen, omregning av pensjon ved endring i sivilstand mv. og om etteroppgjør ved inntektsendringer.

§ 8 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Loven trer i kraft 1. januar 2011.

Lov 11. juni 1993 nr. 64 om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl. oppheves 1. januar 2011.

Bestemmelsene i loven her gjelder også for avtalefestet pensjon som er tatt ut eller tas ut med virkningstidspunkt før 1. januar 2011 i medhold av lov 11. juni 1993 nr. 64 om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl.

B.

Vedtak til lov

endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009)

I

I lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner gjøres følgende endringer:

§ 18 nr. 1 annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første ledd får tilsvarende anvendelse hvis invaliden har rett til alderspensjon, enkepensjon eller enkemannspensjon etter lov om folketrygd, eller har tatt ut avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven* § 1 nr. 1 første ledd bokstav d. *For øvrig gjelder samordningsloven § 24.*

§ 18 nr. 1 fjerde ledd skal lyde:

Hvis noen som har rett til enkepensjon etter denne lov, også har rett til pensjon etter lov om folketrygd eller til avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven* § 1 nr. 1 første ledd bokstav d, skal tilleggspensjon fra folketrygden og avtalefestet pensjon gå til fradrag i enkepensjonen etter nærværende lov. Er pensjonen fra krigspensjoneringen ikke beregnet på grunnlag av full uførhet, skal fradragbeløpet avkortes forholdsmessig. Bestemmelsene i første ledd, annet punktum gjelder tilsvarende. *For øvrig gjelder samordningsloven § 24.*

II

I lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner gjøres følgende endringer:

§ 23 nr. 1 annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første ledd får tilsvarende anvendelse hvis invaliden har rett til alderspensjon, enkepensjon eller enkemannspensjon etter lov om folketrygd, eller har tatt ut avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven* § 1 nr. 1 første ledd bokstav d. *For øvrig gjelder samordningsloven § 24.*

§ 23 nr. 1 fjerde ledd skal lyde:

Hvis noen som har rett til enkepensjon etter denne lov, også har rett til pensjon etter lov om folketrygd eller til avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven* § 1 nr. 1 første ledd bokstav d, skal tilleggspensjonen fra folketrygden og avtalefestet pensjon gå til fradrag i enkepensjonen etter nær-

værende lov. Er pensjonen fra krigspensjoneringen ikke beregnet på grunnlag av full uførhet, skal fradragbeløpet avkortes forholdsmessig. Bestemmelsene i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende. *For øvrig gjelder samordningsloven § 24.*

III

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om Statens pensjonskasse.

§ 15 fjerde ledd oppheves.

I § 20 første ledd bokstav f endres henvisningen til «§ 24 tredje ledd» til «§ 23 fjerde ledd».

§ 21 første ledd skal lyde:

Et medlem får alderspensjon når han *helt eller delvis* fratrer sin stilling ved eller etter den aldersgrense som gjelder for stillingen.

§ 21 tredje, fjerde og nytt femte ledd skal lyde:

Rett til alderspensjon har også arbeidstaker som *fratrer* etter fylte 65 år, når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part, eller i tariffavtale godkjent av departementet.

Rett til alderspensjon etter fylte 65 år har også arbeidstaker som har *fratrådt* med pensjon etter *lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse*.

Alderspensjon etter tredje og fjerde ledd kan ikke tas ut samtidig med alderspensjon fra folketrygden. Er det tatt ut alderspensjon fra folketrygden, må den stanses før det gis pensjon etter tredje og fjerde ledd. Det kan heller ikke ytes alderspensjon etter tredje og fjerde ledd til en person som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven.

§ 22 skal lyde:

Pensjonen beregnes av medlemmets pensjonsgrunnlag når han fratrer stillingen, jf. likevel § 15.

Den årlige alderspensjonen beregnes slik:

- a) *Har medlemmet 30 års tjenestetid eller mer, får han full alderspensjon. Denne skal utgjøre 66 prosent av pensjonsgrunnlaget.*
- b) *Har medlemmet en tjenestetid mindre enn 30 år, skal han ha en avkortet alderspensjon, som utgjør så mange trettideler av full pensjon som han har tjenestear.*

Alderspensjonen skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i § 24.

Forsørger medlemmet barn under 18 år, skal det for hvert barn ytes et barnetillegg på 10 prosent av

alderspensjonen etter levealdersjustering. Alderspensjonen med barnetillegg må likevel ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget etter levealdersjustering når pensjonen er beregnet etter full tjenestetid. Er pensjonen beregnet etter redusert tjenestetid, skal det foretas en forholdsmessig avkortning. Barnetillegg betales ut den måned barnet fyller 18 år eller i tilfelle måneden etter barnets død.

For alderspensjon kommer bestemmelsen i § 28 fjerde ledd om reduksjon for sykepenge til anvendelse dersom sykepengene er beregnet av inntekter som også har vært pensjonsgivende i Pensjonskassen.

Nåværende § 24 blir § 23 med følgende endringer:

I første ledd annet punktum endres henvisningen til «§ 23» til «§ 22».

I første ledd fjerde punktum endres henvisningen til folketrygdloven «§ 19-6» til «§ 19-10».

I annet ledd skal navnet «Statens Pensjonskasse» endres til «Statens pensjonskasse».

Nytt tredje ledd skal lyde:

Oppsatt alderspensjon skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i § 24.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 24 skal lyde:

Alderspensjon skal levealdersjusteres, det vil si at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder.

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketrygdloven § 19-7.

Alderspensjon skal levealdersjusteres tidligst fra 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter 67 år, skal forholdstallet på fratredelsestidspunktet benyttes. Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Ved overgang fra uførepensjon til alderspensjon for medlemmer med aldersgrense høyere enn 67 år, skal alderspensjonen ved aldersgrensen levealdersjusteres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Når et medlem fratrer stillingen delvis, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den fratrådte stillingsdelen. Når medlemmet fratrer stillingen helt, skal forholdstallet

på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den resterende stillingsdelen.

Departementet gir forskrifter med nærmere regler om anvendelse av forholdstall.

Ny § 24 a skal lyde:

Medlemmer som 1. januar 2011 har 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

Garantien gjelder tidligst fra 67 år og anvendes på summen av

- a) *alderspensjonen etter loven her samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, og*
- b) *alderspensjon fra folketrygden.*

For medlemmer som har 30 års tjenestetid eller mer utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For medlemmer som har mindre enn 30 års tjenestetid, jf. § 22 første ledd bokstav b, utgjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp.

Dersom summen av pensjoner etter annet ledd er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter tredje ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom det garanterte nivået etter tredje ledd og summen av pensjoner etter annet ledd. Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut før eller ved 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter annet ledd bokstav b, beregnes som basispensjon, jf. folketrygdloven § 19-5 første ledd, dividert med forholdstallet ved 67 år. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut etter 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter annet ledd bokstav b, beregnes som basispensjon dividert med forholdstallet på det tidspunktet medlemmet fratrer med alderspensjon etter loven her. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med. For medlemmer som går over fra uførepensjon til alderspensjon etter loven her senere enn 67 år, benyttes den faktiske alderspensjon fra folketrygden i garantiberegningen.

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for oppsatt alderspensjon, likevel slik at tjenestetiden etter tredje ledd fastsettes etter bestemmelsene i § 23 første og annet ledd.

§ 26 første ledd første punktum skal lyde:

Alderspensjon etter § 21 løper fra den første dag i måneden etter at medlemmet ikke oppbærer lønn,

og etter § 23 første ledd fra den første dag i måneden etter fylte 67 år hvor det blir utbetalt alderspensjon fra folketrygden eller fra den første dag i måneden etter at medlemmet når aldersgrensen, dog tidligst fra den første dag i måneden etter fylte 65 år.

§ 26 tredje ledd sjuende punktum skal lyde:

Pensjonen beregnes etter reglene i § 22 første ledd.

I § 27 annet ledd tredje punktum endres henvisningen til «§ 24 tredje ledd» til «§ 23 fjerde ledd».

§ 28 første ledd første punktum skal lyde:

Uførepensjon beregnes og utbetales i samsvar med reglene i kapittel 3, 4 og 5, unntatt bestemmelsene i § 15 om beregning av gjennomsnittsgrunnlag, § 24 om levealdersjustering og § 24 a om garantert pensjonsnivå.

I § 28 a første punktum endres henvisningen til «§ 24 annet ledd» til «§ 23 annet ledd».

§ 29 første punktum skal lyde:

Finner pensjonskassens styre det godtgjort at uførheten skyldes skade eller sykdom som er en umiddelbar følge av usedvanlig påkjenning eller ulykkestilfelle i tjenesten, skal pensjonen uansett tjenestetiden være lik full alderspensjon etter § 22 annet ledd bokstav a.

I § 33 annet ledd fjerde punktum endres henvisningen til «§ 24 annet ledd» til «§ 23 annet ledd».

I § 38 tredje ledd fjerde punktum endres henvisningen til «§ 24 annet ledd» til «§ 23 annet ledd».

§ 42 skal lyde:

Regulering av alderspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrekket forholdsmessig ned ut fra når i perioden pensjonen ble tatt ut.

Regulering av uførepensjon og enke- og enkemannspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år. Deretter reguleres pensjonsgrunnlaget i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter 67 år. Barnpensjon reguleres etter første punktum i leddet her.

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling med alderspensjon eller avtalefestet pen-

sjon før 67 år, skal omregnes fra måneden etter fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og fram til omregningstidspunktet. Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som etter § 21 fjerde ledd får alderspensjon fra fylte 65 år, skal omregnes på tilsvarende måte. Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter at pensjonsgrunnlaget er omregnet.

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling uten rett til straks å få pensjon etter loven her eller lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse, jf. § 23, reguleres med lønnsveksten fram til tidspunktet det ytes pensjon etter loven her. Når en arbeidstaker har gått over fra et høyere til et lavere samlet pensjonsgrunnlag, jf. § 15 annet ledd, skal det tidligere grunnlag som har betydning for pensjonsberegningen reguleres tilsvarende.

Ved regulering av pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til tredje ledd benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd.

I følgende bestemmelser skal navnet «Statens Pensjonskasse» endres til «Statens pensjonskasse»:

§ 1, § 5 annet ledd første punktum og femte ledd, § 21 A første ledd, § 41 annet ledd, § 43 første ledd og § 48 nr. 1 første ledd første og annet punktum og annet ledd og nr. 2 annet ledd første punktum.

I følgende bestemmelser skal ordet «pensjonskassen» og «pensjonskassens» endres henholdsvis til «Pensjonskassen» og «Pensjonskassens»:

§ 27 første ledd første punktum og fjerde ledd annet punktum, § 28 tredje ledd annet punktum, § 29 første punktum, § 31 første ledd første punktum og tredje ledd første og annet punktum, § 41 første ledd, § 43 annet ledd, § 45 første ledd og annet ledd første punktum og § 46 første ledd første punktum.

IV

I midlertidig lov 29. juni 1951 nr. 34 om tillegg til lover av 13. desember 1946 om 1) Krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner og 2) Krigspensjonering for militærpersoner gjøres følgende endring:

Del III nytt nr. 4 skal lyde:

4. *Fra 1. januar 2011 reguleres krigspensjon under utbetaling i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år. Fra fylte 67 år reguleres krigspensjon under utbetaling i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved reguleringen benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fast-*

setter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd. Reguleringen skjer årlig med virkning fra 1. mai.

V

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 7 nr. 1 første ledd første til tredje punktum skal lyde:

Et medlem får alderspensjon når han *helt eller delvis* fratrer sin stilling ved eller etter nådd aldersgrense. Fratrer medlemmet tidligst tre år før aldersgrensen, ytes alderspensjon såfram summen av tjenestetid og alder er minst 85 år, eller han ved fratredens har fylt 67 år. Rett til alderspensjon har også arbeidstaker *som fratrer* etter fylte 65 år, når dette er bestemt i tariffavtale godkjent av departementet.

§ 7 nr. 1 nytt annet ledd skal lyde:

Alderspensjon etter første ledd tredje og fjerde punktum kan ikke tas ut samtidig med alderspensjon fra folketrygden. Er det tatt ut alderspensjon fra folketrygden, må den stanses før det gis pensjon etter første ledd tredje og fjerde punktum. Det kan heller ikke ytes alderspensjon etter første ledd tredje og fjerde punktum til en person som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven.

§ 7 nr. 2 første ledd første punktum skal lyde:

Medlem som fratrer sin stilling etter minst tre års tjenestetid uten rett til straks å få pensjon etter denne loven eller etter lov av 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., har rett til oppsatt alderspensjon fra aldersgrensen, eller fra det tidspunkt han *ved fylte 67 år* blir tilstått alderspensjon fra folketrygden.

§ 7 nr. 2 nytt annet ledd skal lyde:

Oppsatt alderspensjon skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i § 8 a.

§ 8 nr. 1 nytt tredje ledd skal lyde:

Alderspensjonen skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i § 8 a.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 8 nr. 3 første og annet punktum skal lyde:

Forsørger medlemmet barn under 18 år, skal det for hvert barn ytes et barnetillegg på 10 prosent av alderspensjonen *etter levealdersjustering*. Alderspensjonen med barnetillegg må likevel ikke overstige 90

prosent av pensjonsgrunnlaget *etter levealdersjustering* når pensjonen er beregnet etter full tjenestetid.

Ny § 8 a skal lyde:

Alderspensjon skal levealdersjusteres, det vil si at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder.

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketrygdloven § 19-7.

Alderspensjon skal levealdersjusteres tidligst fra 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter 67 år, skal forholdstallet på fratredelsestidspunktet benyttes. Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Ved overgang fra uførepensjon til alderspensjon for medlemmer med aldersgrense høyere enn 67 år, skal alderspensjonen ved aldersgrensen levealdersjusteres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Når et medlem fratrer stillingen delvis, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den fratrådte stillingsdelen. Når medlemmet fratrer stillingen helt, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den resterende stillingsdelen.

Departementet gir forskrifter med nærmere regler om anvendelse av forholdstall.

Ny § 8 b skal lyde:

Medlemmer som 1. januar 2011 har 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

Garantien gjelder tidligst fra 67 år og anvendes på summen av

- a) *alderspensjonen etter loven her samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, og*
- b) *alderspensjon fra folketrygden.*

For medlemmer som har 30 års tjenestetid eller mer utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For medlemmer som har mindre enn 30 års tjenestetid, jf. § 8 nr. 1 andre ledd andre punktum, utgjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp.

Dersom summen av pensjoner etter andre ledd er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter tredje ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom det garanterte nivået etter tredje ledd og summen av pensjoner etter andre ledd.

Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut før eller ved 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter andre ledd bokstav b, beregnes som basispensjon, jf. folketrygdloven § 19-5 første ledd, dividert med forholdstallet ved 67 år. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut etter 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter andre ledd bokstav b, beregnes som basispensjon dividert med forholdstallet på det tidspunktet medlemmet fratrer med alderspensjon etter loven her. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med. For medlemmer som går over fra uførepensjon til alderspensjon etter loven her senere enn 67 år, benyttes den faktiske alderspensjon fra folketrygden i garantiberegningen.

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for oppsatt alderspensjon, likevel slik at tjenestetiden etter tredje ledd fastsettes etter bestemmelsene i § 7 nr. 2 første ledd.

§ 11 første ledd første punktum skal lyde:

Uførepensjon beregnes og utbetales i samsvar med reglene i kapittel II og III unntatt bestemmelsene i § 8 nr. 2 om gjennomsnittsgrunnlag, § 8 a om levealdersjustering og § 8 b om garantert pensjonsnivå.

§ 34 tredje ledd første punktum skal lyde:

Hvis arbeidstakernes tariffmessige lønninger eller folketrygdens pensjoner endres, kan pensjonsordningens styre – i den utstrekning pensjonsordningens økonomi tillater det – treffe bestemmelse om at pensjonene skal reguleres tilsvarende.

I § 30 første ledd, annet ledd første punktum og tredje ledd skal navnet «Statens Pensjonskasse» endres til «Statens pensjonskasse».

VI

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 1 nr. 1 første ledd skal lyde:

1. Denne lov gjelder samordning av ytelser som en person kan få samtidig fra to eller flere av følgende pensjonsordninger og trygder:
 - a. Tjenestepensjonsordning som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget, eller som er

fastsatt av kommuner og fylkeskommuner for kommunale og fylkeskommunale tillitsmenn, tjenestemenn og arbeidere, herunder pensjonsordning som yter avtalefestet pensjon som tas ut mellom 65 og 67 år.

- b. Personskadetrygd fastsatt ved lov.
- c. Ytelser fra folketrygden.
- d. Offentlig pensjonsordning som yter avtalefestet pensjon før fylte 65 år som det kan godskrives pensjonspoeng for etter folketrygdloven § 3-19. Det samme gjelder pensjonsordning som yter avtalefestet pensjon i privat sektor mellom 62 og 67 år etter overgangsordningen i AFP-tilskottsloven kapittel 4.
- e. Pensjonsordning som yter avtalefestet pensjon i privat sektor etter AFP-tilskottsloven kapittel 2, jf. kapittel 3.

§ 3 første ledd skal lyde:

Forsørgingstillegg skal regnes som en del av pensjonen ved samordning etter kapitlene II og III og §§ 16 og 17.

§ 19 første ledd innledningen skal lyde:

Tjenestepensjon samordnes med alderspensjon fra folketrygden etter følgende regler, jf. også § 24:

§ 19 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. Er alderspensjonen fra folketrygden eller tjenestepensjonen gradert, skal fradraget settes ned forholdsmessig. Hvis begge ytelsene er graderte, benyttes den laveste graden.

§ 19 annet ledd annet og nytt tredje punktum skal lyde:

Er ytelsen fra folketrygden eller tjenestepensjonen gradert, skal fradraget settes ned forholdsmessig. Hvis begge ytelsene er graderte, benyttes den laveste graden.

§ 20 fjerde ledd skal lyde:

Er alderspensjonen fra folketrygden gradert, skal fradragets beløpet i personskadetrygden etter bestemmelsene i første ledd settes ned forholdsmessig.

§ 23 nr. 1 innledningen skal lyde:

1. Tjenestepensjon samordnes med tilleggspensjon fra folketrygden etter følgende regler, jf. også § 24:

I § 23 nr. 2 annet ledd første punktum endres henvisningen til folketrygdloven «§ 19-7» til «§ 19-16».

Nytt kapittel VII skal lyde:

Kapittel VII. Samordning med pensjon fra folketrygden og avtalefestet pensjon i privat sektor fra 1. januar 2011

§ 24 *Supplerende bestemmelser om samordning av tjenestepensjon og personskadetrygd med pensjon fra folketrygden.*

1. *Alderspensjon fra tjenestepensjonsordning samordnes med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19 ved at det tas utgangspunkt i basispensjonen. Samordningsfradrag for grunnpensjon, tilleggspensjon, særtillegg og ventetillegg beregnes etter reglene i §§ 19 og 23. Basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd samordnes som særtillegg, jf. § 23. Samordningsfradragene divideres med det aktuelle forholdstallet som er fastsatt etter folketrygdloven § 19-7.*

Samordningen foretas tidligst fra måneden etter pensjonisten fyller 67 år. Dersom tjenestepensjonen tas ut før eller ved 67 år, legges forholdstallet ved 67 år til grunn. Dette gjelder også dersom det er tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden før 67 år.

Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes forholdstallet på uttakstidspunktet. Dette gjelder også dersom det er tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden på et tidligere tidspunkt.

2. *Uførepensjon fra tjenestepensjonsordning samordnes med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19 fra 67 år etter bestemmelsene i nr. 1.*
3. *Enke- og enkemannspensjon fra tjenestepensjonsordning samordnes med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19 fra 67 år. Samordningsfradragene divideres ikke med forholdstall. Dersom det er tatt ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år, samordnes enke- og enkemannspensjonen med den pensjon eller overgangsstønad etter folketrygdloven kapittel 17 som enken eller enkemannen ville hatt rett til dersom vedkommende ikke hadde tatt ut alderspensjon. Bestemmelsen her gjelder tilsvarende for fraskilte, selv om den fraskilte ikke har rett til pensjon etter avdød tidligere ektefelle.*
4. *Ved samordning av pensjon fra personskadetrygd med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19 beregnes samordningsfradrag for grunnpensjonen etter reglene i § 20, mens samordningsfradrag for tilleggspensjon, særtillegg og ventetillegg beregnes etter særlovgivningen om yrkesskadetrygd og krigspensjonering. For øvrig gjelder bestemmelsene i paragrafen her så langt de passer.*

5. *Samordningsfradrag for alderspensjon fra folketrygden reguleres etter folketrygdloven § 19-14 annet, tredje og sjuende ledd.*

§ 25 *Samordning med avtalefestet pensjon i privat sektor*

Ytes det samtidig alderspensjon fra tjenestepensjonsordning og avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2, skal den avtalefestede pensjonen gå til fradrag i tjenestepensjonen fra og med måneden etter pensjonisten fyller 67 år. Det samme gjelder kompensasjonstillegg etter AFP-tilskottsloven kapittel 3.

Fradragene etter første ledd begrenses forholdsmessig hvis pensjonisten ikke har full tjenestetid i tjenestepensjonsordningen. Dersom det er tatt ut avtalefestet pensjon før fylte 67 år, foretas samordningen som om det var tatt ut avtalefestet pensjon ved 67 år.

Personer som er født i 1953 eller tidligere skal gis overgangstillegg som tilsvarer 85 prosent av fradragene etter første og annet ledd. Tilleggene reduseres med 1/10 for hvert årskull fra og med 1954, slik at personer i dette kullet får 9/10 av tillegget, 1955-kullet får 8/10 av tillegget, osv. til 1962-kullet som får 1/10 av tillegget. Personer født i 1963 eller senere får ikke tillegg. Overgangstilleggene skal begrense fradragene etter første og annet ledd.

Samordningsfradrag for avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 reguleres etter folketrygdloven § 19-14 annet og sjuende ledd. Samordningsfradrag for kompensasjonstillegg etter AFP-tilskottsloven § 3 reguleres ikke.

Nåværende kapittel VII blir nytt kapittel VIII. Nåværende §§ 24 til 26 blir nye §§ 26 til 28 og nåværende §§ 26 a til 29 blir nye §§ 29 til 32.

I § 3 tredje ledd første punktum, § 7 nr. 1 annet ledd annet punktum og nr. 2 første punktum skal navnet «Statens Pensjonskasse» endres til «Statens pensjonskasse».

VII

I lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd gjøres følgende endringer:

§ 12 nr. 3 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i annet ledd får tilsvarende anvendelse dersom den skadede har rett til alderspensjon, enkepensjon eller enkemannspensjon etter lov om folketrygd, eller har tatt ut avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d. For øvrig gjelder samordningsloven § 24.

§ 19 nr. 1 annet ledd skal lyde:

Dersom enken har rett til pensjon etter lov om folketrygd eller avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven* § 1 nr. 1 første ledd bokstav d, skal tilleggspensjonen fra folketrygden og avtalefestet pensjon gå til fradrag i enkepensjonen etter nærværende lov. *For øvrig gjelder samordningsloven* § 24. Er pensjonsgivende inntekt i folketrygden større enn trygdet arbeidsinntekt, skal fradragsbeløpet svare til tilleggspensjon beregnet på grunnlag av trygdet arbeidsinntekt.

§ 57 nr. 1 skal lyde:

1. *Fra 1. januar 2011 reguleres følgende satsers med lønnsveksten fram til fylte 67 år:*

- a) satsene for uførepensjoner, enkepensjoner og barnpensjoner til første barn når begge foreldrene er døde, forutsatt at skadetilfellet enten er inntruffet i tidsrommet 1. januar 1960 – 31. desember 1970, eller går inn under loven her ved omregning etter § 53 punkt 1 eller etter kapittel II i endringsloven 9. juni 1961 nr. 19.
- b) satsene for invaliderenter med forsørgingstillegg og hjelpeøstetstillegg til en skadd som var fylt 70 år før 1. januar 1960, forutsatt at skadetilfellet går inn under en av lovene nevnt i § 53 punkt 1 bokstavene a-c, og arbeidsevnen er nedsatt med minst 30 prosent.

Fra 67 år reguleres de nevnte satsene i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent.

Ved reguleringen benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd. Reguleringen skjer årlig med virkning fra 1. mai.

VIII

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd skal lyde:

Et medlem får alderspensjon når det *helt eller delvis* fratrer sin stilling ved eller etter den aldersgrensen som gjelder for stillingen.

§ 7 nytt åttende ledd skal lyde:

Alderspensjon etter tredje ledd kan ikke tas ut samtidig med alderspensjon fra folketrygden. Er det tatt ut alderspensjon fra folketrygden, må den stanses før det gis pensjon etter tredje ledd. Det kan heller ikke ytes alderspensjon etter tredje ledd til en person som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven.

§ 8 første ledd tredje punktum oppheves.

§ 9 nytt annet ledd skal lyde:

Alderspensjonen skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i § 10 a.

§ 9 nytt tredje ledd skal lyde:

Forsørger medlemmet barn under 18 år, skal det for hvert barn ytes et barnetillegg på 10 pst. av alderspensjonen *etter levealdersjustering*. Alderspensjonen med barnetillegg må likevel ikke overstige 90 pst. av pensjonsgrunnlaget *etter levealdersjustering*. Barnetillegg betales ut den måned hvori barnet fyller 18 år, eller i tilfelle ut måneden etter barnets død.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir nye fjerde og femte ledd.

I § 10 tredje ledd annet punktum endres henvisningen til folketrygdloven «§ 19-6» til «§ 19-10».

§ 10 nytt fjerde ledd skal lyde:

Oppsatt alderspensjon skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i § 10 a.

Ny § 10 a skal lyde:

Alderspensjon skal levealdersjusteres, det vil si at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder.

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketrygdloven § 19-7.

Alderspensjon skal levealdersjusteres tidligst fra 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter 67 år, skal forholdstallet på fratredelsestidspunktet benyttes. Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 pst. av pensjonsgrunnlaget.

Ved overgang fra uførepensjon til alderspensjon for medlemmer med aldersgrense høyere enn 67 år, skal alderspensjonen ved aldersgrensen levealdersjusteres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Når et medlem fratrer stillingen delvis, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den fratrådte stillingsdelen. Når medlemmet fratrer stillingen helt, skal forholdstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den resterende stillingsdelen.

Departementet gir forskrifter med nærmere regler om anvendelse av forholdstall.

Ny § 10 b skal lyde:

Medlemmer som 1. januar 2011 har 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

Garantien gjelder tidligst fra 67 år og anvendes på summen av

- a) alderspensjonen etter loven her samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, og*
- b) alderspensjon fra folketrygden.*

For medlemmer som har 30 års tjenestetid eller mer utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 pst. av pensjonsgrunnlaget. For medlemmer som har mindre enn 30 års tjenestetid, jf. § 9 første ledd bokstav b, utgjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp.

Dersom summen av pensjoner etter andre ledd er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter tredje ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom det garanterte nivået etter tredje ledd og summen av pensjoner etter andre ledd. Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut før eller ved 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter andre ledd bokstav b, beregnes som basispensjon, jf. folketrygdloven § 19-5 første ledd, dividert med forholdstallet ved 67 år. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut etter 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter andre ledd bokstav b, beregnes som basispensjon dividert med forholdstallet på det tidspunktet medlemmet fratrer med alderspensjon etter loven her. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med. For medlemmer som går over fra uførepensjon til alderspensjon etter loven her senere enn 67 år, benyttes den faktiske alderspensjon fra folketrygden i garantiberegningen.

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for oppsatt alderspensjon, likevel slik at tjenestetiden etter tredje ledd fastsettes etter bestemmelsene i § 10.

§ 15 første ledd første punktum skal lyde:

Uførepensjonen beregnes og utbetales i samsvar med reglene i kapittel IV, unntatt bestemmelsene i § 10 a om levealdersjustering og § 10 b om garantert pensjonsnivå.

§ 39 skal lyde:

Regulering av alderspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 pst. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrukket forholdsmessig ned ut fra når i perioden pensjonen ble tatt ut.

Regulering av uførepensjon og enke- og enke-mannspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år. Deretter reguleres pensjonsgrunnlaget i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 pst. Bestemmelsen i første ledd andre punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter 67 år. Barnepensjon reguleres etter første punktum i leddet her.

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling med alderspensjon eller avtalefestet pensjon før 67 år, skal omregnes fra måneden etter fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og fram til omregningstidspunktet. Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som etter § 7 tredje ledd andre punktum får alderspensjon fra fylte 65 år, skal omregnes på tilsvarende måte. Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter at pensjonsgrunnlaget er omregnet.

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling uten rett til straks å få pensjon etter denne lov eller avtalefestet pensjon fra arbeidsgiver, jf. § 10, reguleres med lønnsveksten fram til tidspunktet det ytes pensjon etter loven her. Når en arbeidstaker har gått over fra et høyere til et lavere samlet pensjonsgrunnlag, jf. § 8 tredje ledd, skal det tidligere grunnlag som har betydning for pensjonsberegningen reguleres tilsvarende.

Ved regulering av pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til tredje ledd benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd.

I § 20 tredje ledd og § 21 tredje ledd første punktum skal navnet «Statens Pensjonskasse» endres til «Statens pensjonskasse».

IX

I lov 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. skal § 3 første punktum lyde:

Pensjonen beregnes etter tariffavtale som styret i pensjonsordningen har akseptert, og i samsvar med bestemmelsene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.

X

I lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven) § 32 nr. 2 skal endringen i folketrygdloven § 3-19 sjette ledd lyde:

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder også for den som mottar *avtalefestet pensjon fra offentlig pensjonsordning før fylte 65 år* og avtalefestet pensjon som omfattes av AFP-tilskottsloven § 12.

XI

I følgende bestemmelser skal navnet «Statens Pensjonskasse» endres til «Statens pensjonskasse»:

- a. lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder § 9
- b. lov 9. november 1956 nr. 1 om tillegg til lov om Statens Pensjonskasse av 28. juli 1949 § 1 første ledd
- c. lov 21. desember 1956 nr. 1 om aldersgrenser for offentlige tjenestemenn m.fl. § 1 første og annet ledd og § 5 første ledd første punktum og annet ledd første punktum
- d. lov 3. mai 1957 om pensjonering av fastlønt befall

- som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt § 1 første punktum og § 3
- e. lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter § 6 første ledd og § 10 første og fjerde ledd
 - f. lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse § 1 første ledd
 - g. lov 21. mai 1982 nr. 29 om opphevelse av lov 9. november 1956 om pensjonsordning for åremåls-tilsatte del II første og annet ledd
 - h. lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 4-26 bokstav d, § 8-49 første ledd annet punktum og annet ledd og § 14-6 fjerde ledd bokstav c
 - i. lov 21. august 1998 nr. 65 om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera § 2 første ledd, § 4 første ledd og § 5 annet ledd
 - j. lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten § 4 første ledd
 - k. lov 12. februar 2010 nr. 4 om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskaps- eller familiehjem § 2 første og annet ledd og § 7 første ledd

XII

Loven trer i kraft 1. januar 2011.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 11. juni 2010

Robert Eriksson

leder

Steinar Gullvåg

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 8. juni 2010

Svar på spørsmål vedr. Prop 107 L (2009-2010)

Jeg viser til brev av 7. juni 2010 med spørsmål i forbindelse med behandlingen av Prop. 107 L (2009-2010) A) Lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse B) Endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009).

I brevet heter det:

”Komiteen er kjent med at Arbeidsdepartementet har vurdert ulike alternativer for samordning av offentlig tjenestepensjon og privat AFP, såkalt ”nøytral” pensjonsordning.

Komiteen ber om å bli orientert om de vurderinger departementet har gjort.”

I Prop. 107 L foreslås at offentlig tjenestepensjon fortsatt skal samordnes med AFP i privat sektor, det vil si AFP som omfattes av AFP-tilskottsloven kapittel 2. Det foreslås at AFP skal gå til fradrag i tjenestepensjonen og begrenses forholdsmessig hvis pensjonisten ikke har full tjenestetid i tjenestepensjonsordningen. Departementet foreslår at samordningen gjennomføres fra fylte 67 år. Dersom vedkommende har tatt ut AFP før fylte 67 år, foreslås det at samordningsfradraget fastsettes som om AFP var tatt ut ved 67 år. Dette er samme prinsipp som er lagt til grunn for forslaget om samordning av alderspensjon fra offentlige tjenestepensjonsordninger med alderspensjon fra folketrygden, og innebærer at tjenestepensjonsordningene ikke vil kompensere for tidliguttak av alderspensjon fra folketrygden og AFP i privat sektor.

Jeg er kjent med at det under komiteens høring 5. mai 2010 ble vist til at forslaget kan ha uheldige konsekvenser for personer som har lang opptjeningstid i en offentlig tjenestepensjonsordning, og som har kombinasjon av offentlig tjenestepensjon og AFP i privat sektor. Det ble vist til at samlet pensjon fra 67 år kan bli redusert ved tidlig uttak av alderspensjon fra folketrygden og AFP i privat sektor sammenliknet med i dag. I høringen ble det vist til at dette særlig vil være aktuelt for personer i nylig fristilte virksomheter.

Dagens offentlige tjenestepensjoner er bruttoordninger som garanterer en samlet ytelse og skal samordnes med ytelser som er tjent opp parallelt med tjenestepensjonen. Privat AFP er i dag en samordningspliktig ytelse. I avtalen fra tariffoppgjøret i offentlig

sektor i 2009 heter det at man skal videreføre dagens offentlige tjenestepensjon (som bruttoordninger). Det er da en naturlig konsekvens at privat AFP fortsatt skal samordnes, selv om den legges om fra en førtidspensjonsordning til en livsvarig ytelse. Det vises i den sammenheng til at staten delfinansierer AFP, og at AFP også beregnes på bakgrunn av år med opptjening i offentlig sektor. Det er også et moment at personer med lang opptjening i offentlig tjenestepensjon og som avslutter med relativt få år i privat sektor vil kunne få svært høye pensjoner uten samordning. På denne bakgrunn er det prinsipielt riktig at offentlig tjenestepensjon fortsatt skal samordnes med privat AFP.

Selv om de store utslagene neppe gjelder mange, kan det være grunner som taler for å justere det foreslåtte opplegget. Som følge av samordningen kan enkelte få betydelig lavere pensjon fra 67 år enn de inn-til nylig har regnet med, og det uten at de har reell mulighet til å tilpasse seg endringene. Yngre årskull har derimot større muligheter til å tilpasse seg virkningene av pensjonsreformen, siden det er lengre tid til det er aktuelt å ta ut alderspensjon. Personer i fristilte virksomheter vil dessuten etter hvert ha større opptjening i private tjenestepensjonsordninger. Dette taler for at de foreslåtte samordningsreglene bør fases gradvis inn, slik at overgangen ikke blir for brå.

Et helt sentralt element i pensjonsreformen er å stimulere til arbeid, slik at finansieringsgrunnlaget for framtidens pensjoner styrkes. Behovet for gode stimulanser til arbeid trekker i retning av en nøytralt utformet løsning. For at en løsning skal være nøytral må pensjonen øke ved senere uttak, og pensjonsnivåene må øke like mye for de som går av sent som for de som går av tidlig. Særlig fordi en nøytral løsning kan gi meget høye kompensasjonsnivåer for de som jobber lenge, bør denne i så fall ses på som en overgangsordning.

Et opplegg kan være at regjeringens forslag til regler for samordning av offentlig tjenestepensjon med AFP i privat sektor iverksettes fra 2011, men at reglene fases gradvis inn. Innfasingen kan skje ved at personene i de første årskullene som berøres av samordningsreglene fra 2011 gis et tillegg som delvis motvirker effekten av samordningen, ved at personer i årskullene fra 1944 til og med 1953 får et tillegg som tilsvarer 85 prosent av samordningsfradraget (se figur 1), og at tillegget deretter trappes gradvis ned over 10 årskull (se figur 2). Personer i 1954-kullet får 9/10 av tillegget, 1955-kullet får 8/10 av tillegget,

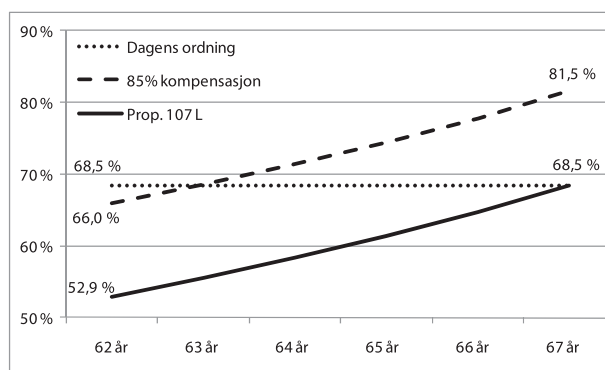
osv. til 1962-kullet som får 1/10 av tillegget. Det vil si at personer født fra og med 1963 ikke gis tillegg. Denne innfasingen tilsvarer innfasingen av nye opp-tjeningsregler i folketrygdens alderspensjon.

Justeringen er anslått å ha en merutgift for Statens pensjonskasse på om lag 130 mill. kroner i 2020 sammenliknet med forslaget i Prop. 107 L. Den grad-vise innfasing av forslaget i Prop. 107 L innebærer at

merutgiftene går mot null, og at utgiftene i 2050 vil være som i Prop. 107 L. Det foreligger ikke tilsvaren-de beregninger for kommunal sektor.

Figur 1 viser kompensasjonsgrader fra 67 år ved uttak i alder fra 62 til 67 år med dagens regler, med regjeringens forslag i Prop. 107 L og med det skisser-te opplegget i dette brevet.

Figur 1 Kompensasjonsgrader fra 67 år ved uttak i alder fra 62 til 67 år

Figur 2 viser kompensasjonsgrader fra 67 år ved uttak fra 62 år for årskullene 1949 til og med 1963.

Figur 2 Kompensasjonsgrader fra 67 år ved uttak fra 62 år

